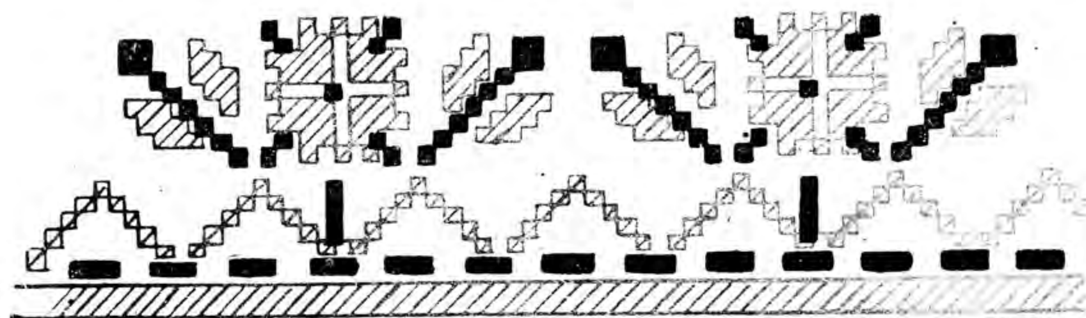
1959
Беларускі каляндар

Табель—каляндар на 1959 год

Дні	Студзень-Styczeń					Люты-Luty					Сакавік-Marzec				
Н		4	11	18	25	1	8	15	22		1	8	15	22	29
П		5	12	19	26	2	9	16	23		2	9	16	23	30
А		6	13	20	27	3	10	17	24		3	10	17	24	31
С		7	14	21	28	4	11	18	25		4	11	18	25	
Ч	1	8	15	22	29	5	12	19	26		5	12	19	26	
П	2	9	16	23	30	6	13	20	27		6	13	20	27	
С	3	10	17	24	31	7	14	21	28		7	14	21	28	

Дні	Красавік-Kwiecień					Май-Maj						Чэрвень-Czerw.				
Н		5	12	19	26		3	10	17	24	31		7	14	21	28
П		6	13	20	27		4	11	18	25		1	8	15	22	29
А		7	14	21	28		5	12	19	26		2	9	16	23	30
С	1	8	15	22	29		6	13	20	27		3	10	17	24	
Ч	2	9	16	23	30		7	14	21	28		4	11	18	25	
П	3	10	17	24		1	8	15	22	29		5	12	19	26	
С	4	11	18	25		2	9	16	23	30		6	13	20	27	

Дні	Ліпень-Lipiec					Жнівень-Sierpień						Верасень-Wrzes.				
Н		5	12	19	26		2	9	16	23	30		6	13	20	27
П		6	13	20	27		3	10	17	24	31		7	14	21	28
А		7	14	21	28		4	11	18	25		1	8	15	22	29
С	1	8	15	22	29		5	12	19	26		2	9	16	23	30
Ч	2	9	16	23	30		6	13	20	27		3	10	17	24	
П	3	10	17	24	31		7	14	21	28		4	11	18	25	
С	4	11	18	25		1	8	15	22	29		5	12	19	26	

Дні	Кастрычнік-Paźdź.					Лістапад-Listopad					Снежань-Grudz.				
Н		4	11	18	25	1	8	15	22	29		6	13	20	27
П		5	12	19	26	2	9	16	23	30		7	14	21	28
А		6	13	20	27	3	10	17	24		1	8	15	22	29
С		7	14	21	28	4	11	18	25		2	9	16	23	30
Ч	1	8	15	22	29	5	12	19	26		3	10	17	24	31
П	2	9	16	23	30	6	13	20	27		4	11	18	25	
С	3	10	17	24	31	7	14	21	28		5	12	19	26	

БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР НА 1959 ГОД

ТРЭЦІ ГОД ВЫДАННЯ

БЕЛАСТОК

Выдавецтва
ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА
ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА
ў Польшчы

Рэдактар: *М. Баравік*

Графічнае афармленне вокладкі:
Л. Красоўская-Райнова.

BIAŁORUSKI KALENDARZ NA 1959 r.

Wydawca: Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Polsce z siedzibą w Białymstoku. Nakład: 4.000 szt. format A-5. Ark. druku 4 pap. druk. mat. kl. VII 60 gr. Manuskrypt otrzymano dn. 27. XI. 58 r. Podpisano do druku dn. 10. I. 1959 r. Druk ukończono dn. 15. I. 1959 r. Błk E-2.

Ад выдавецтва

Аддаем, чытач, у твае рукі трэці Беларускі Каляндар. Адной з галоўных мэт нашага Таварыства з'яўляецца распаўсюджванне беларускай асветы і культуры, мастацтва, арганізаванне калектывай мастацкай самадзейнасці, апекі над маладымі талентамі, развіццё друку і выдавецкай дзейнасці.

Аддаючы гэты каляндар у твае рукі, адначасова звяртаемся з просьбай — дапамажы і ты, дарагі чытач, у працы Таварыству. Развівай беларускую культуру, дапамагай распаўсюджваць беларускі друк і кніжку.

> *«...Ад прыраджэння зьверы, што ходзяць у пустыні, знаюць ямы свае; птушкі, што лётаюць у паветры, ведаюць гнёзда свае; пчолы і тым падобнае, бароняць вуллі свае — тако ж і людзі дзе зрадзіліся, к таму месцу вялікую ласку маюць...»*
>
> ФР. СКАРЫНА

31 Дзень	СТУДЗЕНЬ 1959 — ГОД Styczeń — январь	31 Dzień

Ст. ст.	Дні	Праваслаўны	N. st. Data	Katalicki
19	ч	Баніфата, Цімафея	1	**Nowy Hod 1959**
20	п	Ігната Баганосца	2	Makara
21	с	Ульяны, Пятра	3	Gienawefy
22	Н	АНАСТАСІІ	4	**Tytusa**
23	п	Паўла	5	Telasfora
24	а	Куцця	6	**Troch Karalou**
25	с	НАР. ХРЫСТА	7	Łucyjena
26	ч	2 ДЗЕН Н. ХР.	8	Sewieryna
27	п	Сцяпана	9	Julijana
28	с	Нікапора	10	Jana
29	Н	ЯУХІМА, МАРКА	11	**Hanaraty**
30	п	Хвядоры, Аніса	12	Benedykta
31	а	Багатая куцця	13	Weraniki
		СТУДЗЕНЬ		
1	с	НОВЫ ГОД 1959	14	Hilaraha
2	ч	Сільвестра	15	Pauła
3	п	Малахіі	16	Marcelaha
4	с	Сабор 70 апост.	17	Antoniaha
5	Н	КУЦЦЯ. АПАЛІНАРА	18	**Piatra**
6	п	ВАДОХРЫШЧА	19	Marty
7	а	САБОР ІОАНА ХР.	20	Fabijana
8	с	Юрыя, Грыгора	21	Ahnieszki
9	ч	Піліпа	22	Wincenta
10	п	Грыгора	23	Rajmunda
11	с	Хвядося Вялікага	24	Tymateusza
12	Н	ТАЦЯНЫ	25	**Pauła**
13	п	Ярміла	26	Palikarpa
14	а	Сцяпана	27	Jana Złat.
15	с	Паўла	28	Waleraha
16	ч	Пятра	29	Franciszka
17	п	Антона Вялікага	30	Martyny
18	с	Апанаса	31	Piatra

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

Калі ў студзені дажджы — дабра не жджы.

Студзень імглісты — мокры год, студзень халодны — позняя вясна і дажджлівае лета. Студзень мяце — ліпень залье.

На Новы год снег падае зоркамі — лета пагоднае, калі на Новы год снег падае з раніцы — уся зіма будзе снежная.

На Вадохрышча вельмі сцюдзёна — у жніво будзе вельмі горача.

ДЛЯ ПАМЯЦІ

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

1.I.1919 г. Абвяшчэнне Беларускай Сав. Сац. Рэспублікі.
1.I.1861 г. нарадзіўся вялікі беларускі вучоны Яўфім Фёдаравіч Карскі (памёр 29.IV.1931 г.).
21.I.1838 г. нарадзіўся Кастусь Каліноўскі.
21.I.1924 г. памёр Ул. Ленін.
26.I.1914 г. (ст. ст.) нарадзіўся беларускі паэт Валянцін Таўлай.
30.I.1921 г. нарадзіўся беларускі празаік Іван Шамякін

28 Дзён	ЛЮТЫ Luty — февраль	28 Dzion

Ст. ст.	Дні	Праваслаўны	N. st. Data	Katalicki
19	Н	МАКАРА	1	**Ihnata**
20	п	Яўфіма,	2	Maryi, Felicji
21	а	Валерыяна	3	Błażeja
22	с	Цімафея	4	Andreja
23	ч	Клімента	5	Ahaty
24	п	Аксінні	6	Daroty
25	с	Грыг. Багаслова	7	Ramualda
26	Н	МАРЫІ	8	**Jana**
27	п	Яна	9	Apalonii
28	а	Яўфіма	10	Schalastyki
29	с	Ігната	11	Maryi
30	ч	Вас. Вялікага	12	Julijana
31	п	Кіры, Яна	13	Hryhora
		ЛЮТЫ		
1	с	Трыфана	14	Walentaha
2	Н	СРЭЦЕННЕ ГАСП.	15	**Faustyna**
3	п	Сымона	16	Julijanny
4	а	Сідара	17	Julijana
5	с	Агаты	18	Kanstancyi
6	ч	Марты	19	Kanrada
7	п	Парфена	20	Lawona
8	с	Хведара	21	Eleanory
9	Н	НІКІФАРА	22	**Piatra**
10	п	Прахора	23	Dziamiana
11	а	Уласа	24	Macieja
12	с	Аляксея	25	Wiktara
13	ч	Сымона	26	Mirasława
14	п	Кірылы	27	Hauryła
15	с	Еўфрасінні	28	Ramana

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

Калі ў лютым трываюць сталыя маразы — лета гарачае.

Люты халодны і сухі — жнівень гарачы.

Які дзень 1-га лютага, такія і апошнія.

У лютым востры мароз — кароткая зіма.

Калі на Грамніцы мароз — будзе хутка вясна, а калі не — будзе яшчэ снег і мароз.

Якая пагода на Грамніцы, такая і вясна.

ДЛЯ ПАМЯЦІ

5.II.1916 г. памерла паэтэса - рэвалюцыянерка Алаіза Сцяпанаўна Пашкевіч - Цётка.

6.II.1914 г. нарадзіўся беларускі паэт Аркадзь Куляшоў.

19.II.1473 г. нарадзіўся вялікі польскі астраном Мікалай Капернік. (памёр, у 1543 г.)

19.II.1861 г. скасаванне паншчыны.

22.II.1896 г. (ст. ст.) нарадзіўся выдатны беларускі сатырык і драматург Кандрат Крапіва.

31 Дзень	САКАВІК Marzec — март			31 Dzień
Ст. ст.	Дні	Праваслаўны	N. st. Data	Katalicki
16	Н	ПАМФІЛА	1	**Albina**
17	п	Хведара	2	Haleny
18	а	Льва	3	Kunegundy
19	с	Архіпа,	4	Kazimira
20	ч	Агафона	5	Wacława
21	п	Цімафея	6	Wiktara Papieł.
22	с	Апанаса	7	Tamasza
23	Н	ПАЛІКАРПА	8	**Miż. Żan. Dzień**
24	п	Еразма	9	Franciszki
25	а	Тараса	10	Makara 40 M.
26	с	Парфіра	11	Kanstantyna
27	ч	Пракопа	12	Ryhora
28	п	Васіля	13	Krystyny
		САКАВІК		
1	с	Еўдакіі	14	Matyldy
2	Н	ХВЯДОТА	15	**Klimenta**
3	п	Яўтропія	16	Hilaraha
4	а	Гарасіма	17	Giertrudy
5	с	Конана	18	Cyryla
6	ч	Аркадзія	19	Jazepa
7	п	Васіля	20	Wincuka
8	с	Феафілакта	21	Benedykta
9	Н	40 МУЧАНІКАЎ	22	**Aktawiana**
10	п	Анастасіі	23	Pełahiei
11	а	Сафрона	24	Habryjela
12	с	Рыгора	25	Maryi
13	ч	Нікіфара	26	Emanuiła
14	п	Бенедыкта	27	Jana, Lidii
15	с	Агапія	28	Jana
16	Н	ТРАФІМА	29	**Wialikdzień**
17	п	Аляксея	30	**Jana, Anieli**
18	а	Кірыла	31	Balbiny

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

У сакавіку туман, дык у другой палове сакавіка сцюдзёна — зіма прастаіць доўга.

Якая другая палавіна сакавіка — такая першая палавіна красавіка і лета.

Калі перад Дабравешчаннем выляціць пчала — будзе мокрая вясна.

Дабравешчанне без ластавак — халодная вясна.

На Дабравешчанне ціха і цёпла — такое ж і лета.

ДЛЯ ПАМЯЦІ

4.III. 1956 г. выйшаў з друку ў Беластоку першы нумар беларускага часопіса «Ніва».
5.III.1953 г. памёр І. В. Сталін.
8.III. Міжнародны дзень жанчын.
9.III.1812 г. нарадзіўся вялікі украінскі народны паэт Т. Г. Шаўчэнка. (памёр 10.III.1861).
10.III.1864 г. павешаны царскімі сатрапамі Кастусь Каліноўскі.
14.III.1883 г. памёр Карл Маркс.

30 Дзён	КРАСАВІК Kwiecień — апрель	30 Dzion

Ст. ст.	Дні	Праваслаўны	N.st. Data	Katalicki
19	с	Дарыі	1	Hugona
20	ч	Клаўдзіі	2	Franciszka
21	п	Якуба	3	Ryszarda
22	с	Васіля	4	Izydara
23	Н	ЛІДЫ	5	**Wincuka**
24	п	Арцёма	6	Celestyna
25	а	БЛАГВЯШЧ.	7	Donata
26	с	Гаўрыла	8	Dyjanizaha
27	ч	Мануіла	9	Maryi
28	п	Сцяпана	10	Michała
29	с	Марка	11	Lawona
30	Н	ЗАСІМА	12	**Julijusza**
31	п	Іпація	13	Hermenchildy
		КРАСАВІК		
1	а	Макарыя	14	Justyna
2	с	Палікарпа	15	Anastasii
3	ч	Мікіты	16	Benedykta
4	п	Язэпа	17	Roberta
5	с	Платона	18	Alicyi
6	Н	МЯФОДА	19	**Lawona**
7	п	Данілы	20	Ahnieszki
8	а	Ірыдыёна	21	Anzelma
9	с	Вадзіма	22	Lawona
10	ч	Цярэнція	23	Wajciecha
11	п	Анціпа	24	Ryhora
12	с	Васіля	25	Marka
13	Н	ВЕРБНІЦА	26	**Maryi**
14	п	Марціна	27	Teafila
15	а	Трафіма	28	Pauła
16	с	Хвядося	29	Piatra
17	ч	Адрыяна	30	Kaciaryny

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

У красавіку не лётаюць пчолы — спадзявайся халадоў і слаты.

Красавік сухі — такі ж і чэрвень, але ліпень дажджлівы.

У красавіку грымот — цёплы будзе год.

Калі на Вялікдзень цячэ, то да Сёмухі болей дажджоў, чым пагоды.

Калі 30-га сонца ўзыйдзе ясна — сухое лета, а калі праз хмары — дажлівае.

Калі ноч пад 1 мая зорная і цёплы дзённы вецер — лета будзе з бурамі, але цёплае і ўраджайнае.

ДЛЯ ПАМЯЦІ

1.IV. 150 гадавіна нараджэння вялікага рускага пісьменніка Н. В. Гогаля.

17.IV.1894 г. нарадзіўся Н. С. Хрушчоў член Прэзідыума ЦК КПСС, Першы сакратар ЦК КПСС.

22.IV.1870 г. нарадзіўся Ул. І. Ленін.

23.IV.1886 г. нарадзіўся беларускі паэт і празаік Змітрок Бядуля.

24.IV. міжнародны дзень салідарнасці моладзі.

31 Дзень	МАЙ Maj — май			31 Dzień
Ст. ст.	Дні	Праваслаўны	N. st. Data	Katalicki
18	п	Кузьмы,	1	**Świata Pracy**
19	с	Трыфана	2	Zihizmunta
20	Н	ВЯЛІКДЗЕНЬ	3	**Maryi**
21	п	ВЯЛІКДЗЕНЬ	4	Moniki
22	а	Усевалада	5	Iryny
23	с	Клімэнта	6	Jana
24	ч	Юрыя Перам.	7	Flawii
25	п	Альжбеты	8	Stanisława
26	с	Васіля	9	Dzień Pier.
27	Н	СЫМОНА	10	**Izydara**
28	п	Кірыла	11	Franciszka
29	а	Філімона	12	Pankrata
30	с	Якуба	13	Serwacaha
		МАЙ		
1	ч	Ярэміі	14	Bonifataha
2	п	Апанаса	15	Zofii
3	с	Цімафея	16	Jana
4	Н	СІЛІВАНА	17	**Siamuch**
5	п	Дзяніса	18	Feliksa
6	а	Ірыны	19	Piatra
7	с	Акакія	20	Bernarda
8	ч	Іяана Багаслова	21	Wiktara
9	п	Міколы Цудатв.	22	Haleny
10	с	Сымона	23	Dezyderaha
11	Н	МЯФОДА	24	**Jaanny**
12	п	Аніфана	25	Hryhora
13	а	Глікерыі	26	Filipa
14	с	Ізыдара	27	Mahdaleny
15	ч	Пахома	28	**Bożeje Ciela**
16	п	Хведара	29	Maryi Mahdaleny
17	с	УЗН. ГАСП.	30	Feliksa
18	Н	ХРЫСЦІНЫ	31	**Anhieliny**

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

У маі снег — лета сухое.

Калі вясною першы раз загрыміць, а ўжо нідзе няма снегу — то будзе цёплае лета і добры ўраджай.

Калі вясною першы раз загрыміць на поўначы, то лета будзе халоднае, а як на поўдні — то цёплае і пагоднае.

Веснавы Мікола, пагоду становіць.

ДЛЯ ПАМЯЦІ

1.V. Міжнароднае свята працоўных.
5.V.1818 г. нарадзіўся Карл Маркс.
11.V.1883 г. нарадзіўся беларускі дзіцячы пісьменнік Янка Маўр.
15.V.1958 г. запуск III савецкага спадарожніка Зямлі.
15.V.1916 г. нарадзілася беларуская паэтэса Ніна Тарас.
28.V.1916 г. памёр І. Я. Франко — вялікі украінскі пісьменнік.

30 Дзён	ЧЭРВЕНЬ Czerwiec — июнь			30 Dzion
Ст. ст.	Дні	Праваслаўны	N. st. Data	Katalicki
19	п	Св. Патрыкія	1	Jakuba
20	а	Аляксея	2	Maryi
21	с	Алены	3	Leszka
22	ч	Васіліска	4	Franciszka
23	п	Міхаіла	5	Banifacaha
24	с	Сымона	6	Narbirta
25	Н	ФЕРАПОНТА	7	**Robierta**
26	п	Карпа	8	Wilhielma
27	а	Хвядоры	9	Fielicjana
28	с	Мікіты	10	Marharety
29	ч	Хвядосі	11	Barnaby
30	п	Ісака	12	Jana
31	с	Ерма	13	Antoniaha
		ЧЭРВЕНЬ		
1	Н	ЮСТЫНА	14	**Bazyla**
2	п	Нікіфара	15	Witalda
3	а	Лукіяна	16	Aliny
4	с	Мітрафана	17	Adolfy
5	ч	Ігара	18	Marka
6	п	Тэклі	19	Herwazaha
7	с	Арцёма	20	Florentiny
8	Н	ДЗЕНЬ СВ. ТР.	21	**Aloizaha**
9	п	СВ. ДУХА	22	Jana
10	а	Цімоха	23	Wandy
11	с	Баўтрамея	24	Jana, Danuty
12	ч	Ануфрыя	25	Łucji
13	п	Акіліны	26	Jana, Paula
14	с	Елісея	27	Uładysława
15	Н	МАДЭСТА	28	**Lawona**
16	п	Цixaна	30	Piatra i Paula
17	а	Мануіла	31	Emilii

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

На Тодара раса — лета сухое і ўраджайнае (8-га ст. ст.)

На Самсона дождж — сем тыдняў то ж (27-га ст. ст.).

Калі Пётра з Паўлам плачуць — людзі праз тыдзень сонца не ўбачаць.

На Пятра дождж — сенакос мокры.

Калі зязюлька будзе кукаваць да Пятра — восень харошая, а калі па Пятры — лета доўгае і харошае, снег не хутка выпадзе.

ДЛЯ ПАМЯЦІ

6.VI.1799 г. нарадзіўся вялікі рускі паэт А. С. Пушкін.
15.VI. 1863 г. памёр Зыгмунт Серакоўскі, правадыр студзенськага паўстання.
18.VI.1936 г. памёр А. М. Горкі, вялікі рускі пісьменнік.
24.VI.1900 г. нарадзіўся беларускі пісьменнік Кузьма Чорны.
25.VI.1882 г. (ст ст.) нарадзіўся вялікі беларускі паэт Янка Купала. (памёр 28.VI.1942 г.)
25.VI.1905 г. нарадзіўся беларускі паэт Пятро Броўка.

31 Дзень	ЛІПЕНЬ Lipiec — июль	31 Dzień

Ст. ст.	Дні	Праваслаўны	N. st. Data	Katalicki
18	с	Лявона	1	Haliny
19	ч	Глеба	2	Maryi
20	п	Мяфода	3	Todara
21	с	Юліяна	4	Alżbiety
22	Н	ЗІНЫ	5	**Antoniaha**
23	п	Грыпіны	6	Łucyi
24	а	Іяна	7	Cyryla
25	с	Пятра Фэўроніі	8	Alżbiety
26	ч	Давіда, Дзяніса	9	Weraniki
27	п	Самсона	10	7 brat. mucz.
28	с	Кірыла	11	Pelahii
29	Н	ПЯТРА і ПАУЛА	12	**Jana**
30	п	Сабор 12 апост.	13	Marharyty
		ЛІПЕНЬ		
1	а	Кузьмы	14	Banawientaha
2	с	Ювеналія	15	Hienryka, Uładz.
3	ч	Анатоля	16	Maryi
4	п	Андрэя	17	Alaksieja
5	с	Апанаса	18	Kamila, Sym.
6	Н	ВАЛЕНТЫНА	19	**Wincentaha**
7	п	Афрасініі	20	Heranima
8	а	Пракопа	21	Andreja
9	с	Панкрата	22	**Świata Adr.**
10	ч	Сілуана	23	Apalinaraha
11	п	Вольгі	24	Krystyny
12	с	Міхаіла	25	Krysztafa
13	Н	ГАУРЫЛА	26	**Anny**
14	п	Анісіма	27	Natalii
15	а	Уладзіміра	28	Wiktara
16	с	Юліі	29	Marty
17	ч	Марыны	30	Julity
18	п	Якіма	31	Ihnata

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

Сем братоў варожаць, колькі тыдняў пагоды.

Калі на Макрыну дождж, то ўся восень дажджлівая, а калі суха — то восень сухая.

Св. Ганна раніцы халодзіць. Калі на Ганну раніца халодная — то зіма будзе раняя і халодная.

ДЛЯ ПАМЯЦІ

6.VII.1851 г. у Мінску нарадзіўся бел. паэт Янка Лучына (Іван Луцыянавіч Неслухоўскі. Памёр у 1897 г.)
6.VII.1907 г. нарадзіўся беларускі паэт Пятро Глебка.
14.VII.1914 г. пачатак I сусветнай вайны.
22.VII.1917 г. (ст. ст.) нарадзіўся беларускі празаік Янка Брыль.
22.VII.1944 г. Аб'яўленне Маніфеста ПКВН.
27.VII.1944 г. Чырвоная Армія вызваліла Беласток ад гітлераўскіх акупантаў.

31 Дзень	ЖНІВЕНЬ Sierpień — август			31 Dzień
Ст. ст.	Дні	Праваслаўны	N. st. Data	Katalicki
19	с	Макрыны	1	Piatra
20	Н	ПРАРОКА ІЛЛІ	2	Alfonsa
21	п	Сымона	3	Nikadyma
22	а	Марыі Магд.	4	Daminika
23	с	Трахіма	5	Maryi
24	ч	Хрысціны	6	Jakuba
25	п	Ганны	7	Kajetana
26	с	Параскевы	8	Amiliana
27	Н	ПАНЦЕЛЯЙМОНА	9	**Romana**
28	п	Прахора	10	Waurynca
29	а	Серафімы	11	Zuzanny
30	с	Сілы	12	Klary
31	ч	Еўдакіма	13	Hipalita
		ЖНІВЕНЬ		
1	п	Макавея,	14	Alfreda
2	с	Сцяпана	15	**Unieb. N. M. P.**
3	Н	АНТОНА	16	**Jeachima**
4	п	Дзяніса	17	Jacka
5	а	Еўсігнея	18	Haleny
6	с	ПРААБ. ГАСП.	19	Juliana
7	ч	Пімена,	20	Samuela
8	п	Амільяна	21	Joanny
9	с	Мацея	22	Maryi
10	Н	ЛАЎРЫНА	23	**Pilipa**
11	п	Максіма	24	Bartłamieja
12	а	Аляксандра	25	Ludwika
13	с	Ціхана	26	Maryi
14	ч	Міхея	27	Jazefa
15	п	Усп. Прач. Баг.	28	Auhustyna
16	с	Дзяміда	29	Jana
17	Н	МІТОНА	30	**Róży**
18	п	Флора	31	Rajmunda

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

Ад першага Спаса — халодныя росы (1-га ст. ст.).

Першы і другі Спас — бяры рукавіцы ў запас (6 ст. ст.).

Калі на Успенне няма ні ветру ні дажджу — восень будзе сухая і ціхая (15 ст. ст.).

ДЛЯ ПАМЯЦІ

5.VIII.1895 г. памёр Фрыдэрых Энгельс.
13.VIII.1956 г. памёр бел. паэт Якуб Колас.
27.VIII.1856 г. нарадзіўся І. Я. Франко — вялікі украінскі пісьменнік.

31 Дзён	ВЕРАСЕНЬ Wrzesień — сентябрь	30 Dzion

Ст. ст.	Дні	Праваслаўны	N. st. Data	Katalicki
19	а	Андрэя	1	Branislawy
20	с	Самуіла	2	Stefana
21	ч	Фадзея	3	Szymona
22	п	Апанаса	4	Razalii
23	с	Ірынея	5	Wauryńca
24	Н	АРСЕНЯ	6	**Zachara**
25	п	Ваўтрамея	7	Rehiny
26	а	Наталі	8	Maryi
27	с	Анфісы	9	Piatra
28	ч	Найсея	10	Mikałaja
29	п	УСЯЧ. ГАЛ. ІЯАНА	11	Jacka
30	с	Аляксандра	12	Maryi
31	Н	ГЕНАДА	13	**Filipa**
		ВЕРАСЕНЬ		
1	п	Сымона	14	Bernarda
2	а	Фядота	15	Nikadema
3	с	Феактыста	16	Karniela
4	ч	Захара	17	Franciszka
5	п	Вавілы	18	Jazepa
6	с	Міхала	19	Januaraha
7	Н	ЛУКАША	20	**Jeustacha**
8	п	НАР. ПР. БАГ.	21	Mateusza
9	а	Якіма	22	Tamasza
10	с	Пульхерыі	23	Tekli
11	ч	Фядоры	24	Hierarda
12	п	Юльяна	25	Kleofasa
13	с	Лук'яна	26	Justyny
14	Н	УЗД. КР. ГАСП.	27	**Kosmy**
15	п	Мікіты	28	Wacława
16	а	Людмілы	29	Michała
17	с	Веры	30	Hieranima

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

Калі ў верасні ліст на дрэвах трымаецца моцна — зіма не хутка прыдзе.

Буслы адлятаюць высока — зіма далёка.

Калі ў нізах коп жывуць мышы — сухая восень.

Шмат жалудоў на дубах — цёплая зіма.

На Міхала ясная ноч — будзе трывалая зіма.

ДЛЯ ПАМЯЦІ

1.IX.1939 г. пачатак II Сусветнай вайны.

1.IX.1906 г. выхад першай легальнай беларускай газеты «Наша доля».

15.IX.1862 г. памёр польскі паэт. Людвік Кандратовіч (Уладыслаў Сыракомля).

17.IX.1912 г. нарадзіўся беларускі паэт Максім Танк.

1809 г. нарадзіўся вялікі польскі паэт Юльюш Славацкі (памёр 3.IV.1849 г.)

28.VIII.1828 г. нарадзіўся вялікі рускі пісьменнік Леў Талстой. (Памёр 20.XI.1910 г.)

31 Дзень	КАСТРЫЧНІК Październik — октябрь			31 Dzień

Ст. ст.	Дні	Праваслаўны	N. st. Data	Katalicki
18	ч	Яўмена	1	Jana
19	п	Трахіма	2	Teafila
20	с	Агапа	3	Teresy
21	Н	АНДРЭЯ	4	**Franciszka**
22	п	Факі	5	Placydy
23	а	Якуба	6	Artura
24	с	Тэклі	7	Maryi
25	ч	Афрасіні	8	Bryhidy
26	п	Яна Багасл.	9	Dzianisa
27	с	Ігната	10	Franciszka
28	Н	ВЕЧАСЛАВА	11	**Aldony**
29	п	Купрыяна	12	Maksymiliana
30	а	Грыгора	13	Edwarda
		КАСТРЫЧНІК		
1	с	ПАКР. ПР. БАГ.	14	Kaliksta
2	ч	Юстына	15	Jadwihi
3	п	Дзяніса	16	Flarentyny
4	с	Ерафея	17	Wiktara
5	Н	АЛЯКСЕЯ	18	**Łukasza**
6	п	Тамаша	19	Piatra
7	а	Сяргея	20	Jana
8	с	Палуты	21	Urszuli
9	ч	Якуба	22	Filipa
10	п	Феафіла	23	Jana
11	с	Піліпа	24	Rafała
12	Н	МАРТЫНА	25	**Chryzanta**
13	п		26	Ewarysta
14	а	Лазара	27	Sabiny
15	с	Яўхіма	28	Tadeusza
16	ч	Лангіна	29	Narcyza
17	п	Андрэя	30	Saturnina
18	с	Лукіяна	31	Antoniaha

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

Калі лісцё з дрэваў не ападзе — будзе вострая зіма.

Калі на Пакровы вее вецер з поўначы — то будзе цяжкая зіма, а калі з поўдня — то зіма лёгкая.

Не пакрылі Пакровы зямлі снегам, не пакрыюць і Калядны.

Калі Змітра на снезе, то і Каляды на снезе — вясна позняя.

ДЛЯ ПАМЯЦІ

4.X.1957 г. выпушчаны ў СССР першы штучны спадарожнік Зямлі.
12.X.1943 г. Бітва пад Леніно.
27.X.1855 г. нарадзіўся вялікі савецкі біёлаг Іван Мічурын. (Памёр 7.VI.1935 г.)
28.X. 1818 г. нарадзіўся вялікі рускі пісьменнік Іван Тургенеў. (Памёр 22.VII. 1883 г.)
30.X.1921 г. заснаванне ў Мінску Беларускага Дзяржаўнага універсітэта

31 Дзён	ЛІСТАПАД Listopad — ноябрь			31 Dzion
Ст. ст.	**Дні**	**Праваслаўны**	**N. st. Cata**	**Katalicki**
19	Н	КЛЕАПАТРЫ	1	**Usich Św.**
20	п	Арцёма	2	Zaduszny dzień
21	а	Іларыёна	3	Huberta
22	с	Ганны	4	Karola
23	ч	Якуба	5	Alżbiety
24	п	Апанаса	6	Leanarda
25	с	Анастаса	7	42 h. Kastr. Rew
26	Н	ДЗМІТРА	8	**Gatfryda**
27	п	Нестара	9	Teadora
28	а	Цярэнція	10	Andreja
29	с	Клаўдзіі	11	Marcina
30	ч	Зенона	12	Witalda
31	п	Спірыдона	13	St. Kostki
		ЛІСТАПАД		
1	с	Кузьмы	14	Jazafata
2	Н	АКІНДЗІНА	15	**Leapolda**
3	п	Язэпа	16	Edmunda
4	а	Нікондра	17	Salamei
5	с	Грыгора	18	Ramana
6	ч	Клаўдзіі	19	Alżbiety
7	п	Лазара	20	Feliksa
8	с	Міхаіла	21	Kanrada
9	Н	АЛЯКСАНДРА	22	**Cecylii**
10	п	Радзівона	23	Klemensa
11	а	Міны	24	Jana
12	с	Вальдамара	25	Kaciaryny
13	ч	Нікіфара	26	Sylwestra
14	п	Піліпа	27	Waleriana
15	с	Гурыя	28	Zdzisława
16	Н	МАТВЕЯ	29	**Błażeja**
17	п	Нікана	30	Andreja

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

Калі ў лістападзе туман — узімку адлігі, — позняя вясна, ранні холад — цяпло не ў часе.

Калі на Івана Міласцівага дождж, або снег — аж да Грамніц будуць адлігі (12-га ст. ст.).

На Піліпаўку снег, або пахмурнае надвор'е — май будзе мокры (14-га ст .ст.).

Калі лісцё з дубіны і бярэзіны ападзе чыста — будзе лёгкі год, нячыста — цяжкая зіма.

ДЛЯ ПАМЯЦІ

1.XI.1905 г. (ст. ст.) нарадзіўся беларускі паэт Міхась Васілёк.
3.XI.1882 г. нарадзіўся вялікі беларускі паэт Якуб Колас.
3.XI.1941 г. Памёр Змітрок Бядуля.
7.XI.42 гадавіна Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі.
10.XI.1906 г. выхад газеты «Наша Ніва».
18.XI.1899 г. нарадзіўся беларускі празаік Міхась Лынькоў.
19.XI.1711 г. нарадзіўся вялікі рускі вучоны Міхаіл Ламаносаў. (Памёр 15.VI.1765 г.)
22.XI.1903 г. нарадзіўся беларускі пісьменнік Піліп Пестрак.
30.XI.1529 г. выданне Сеймам «Літоўскага статута» (у рукапіснай форме) на беларускай мове.

31 Дзень	СНЕЖАНЬ Grudzień — декабрь			31 Dzień
Ст. ст.	**Дні**	**Праваслаўны**	**N. st. Data**	**Katalicki**
18	а	Платона	1	Natalii
19	с	Азы, Аўдзея	2	Balbiny
20	ч	Астапа	3	Franciszka
21	п	УВ. У ХР. ПР. БАГ.	4	Barbary
22	с	Філімона	5	Krystyny
23	Н	РЫГОРА	6	**Mikałaja**
24	п	Кацярыны	7	Ambrožaha
25	а	Клімента	8	Mary
26	с	Якуба	9	Leakadyi
27	ч	Усевалода	10	Maryi
28	п	Сцяпана	11	Damazaha
29	с	Парамона	12	Alaksandra
30	Н	АНДРЭЯ	13	**Łucyi**
		СНЕЖАНЬ		
1	п	Навума	14	Spirydona
2	а	Андрэя	15	Waleriana
3	с	Хведара	16	Euzebiusza
4	ч	Барбары	17	Łazara
5	п	Анастасіі	18	Bahusława
6	с	Мікалая	19	Urbana
7	Н	АМБРОЖАГА	20	**Juliusza**
8	п	Патапа	21	Tomasza
9	а	Ганны	22	Hanaraty
10	с	Тамаша	23	Wiktoryi
11	ч	Данілы	24	Adama i Ewy
12	п	Спірыдона	25	**Božaje Nar.**
13	с	Аўгеня	26	**Sciapana**
14	Н	ФІЛІМОНА	27	**Jana**
15	п	Паўла	28	Antoniaha
16	а	Агея	29	Tamasza
17	с	Данілы	30	Jeuhenija
18	ч	Севасцяна	31	Sylwestra

НАРОДНЫ КАЛЯНДАР

Сухі снежань — сухая вясна, сухое лета.

Снежань цёплы і сыры — чакай бяды: вясною халады, зіма зацягнецца і вясна будзе позняя.

Калі снег мокры і цяжкі — мокрае лета, а калі сухі, лёгкі — лета сухое.

Калі 1-га снежня пагода — пагодная і ранняя вясна.

Які дзень 2-га снежня — такая пагода ў сенакос.

Які дзень 3-га снежня — такое жніво.

Калі па Калядах ясна — ясна і па Пятры.

ДЛЯ ПАМЯЦІ

17.XII.1884 г. памёр Дунін - Марцінкевіч.
30.XII.1898 г. нарадзілася беларуская паэтэса К. Буйла.
24.XII.1798 г. нарадзіўся вялікі польскі паэт Адам Міцкевіч. (Памёр 26.XI.1855).

Дні вольныя ад працы ў дзяржаўных установах у 1959 г.

(Паводле новага стылю)

Усе нядзелі
Новы Год — 1 студзеня — чацвер.
Трох Каралёў — 6 студзеня — аўторак.
Вялікдзень — 29 сакавіка — нядзеля.
Велікодны панядзелак — 30 сакавіка.
Свята Працы — 1 мая — пятніца.
Сёмуха — 17 мая — нядзеля.
Божае Цела — 28 мая — чацвер.
Свята Адраджэння Польшчы — 22 ліпеня — серада.
Унебаўзяцце НМП — 15 жніўня — субота.
Усіх Святых — 1 лістапада — нядзеля.
Каляды — 25 снежня — пятніца.
Другі дзень Каляд — 26 снежня — субота.

Як узнікла розніца паміж новым і старым стылямі?

Людзі мераюць час секундамі, мінутамі, гадзінамі, днямі, тыднямі, месяцамі і гадамі.

Год — гэта час, на працягу якога Зямля[1]) робіць поўны абарот вакол Сонца. З гэтым абаротам звязаны поры года: вясна, лета, восень і зіма. Колькі ж часу працягваецца абарот Зямлі вакол Сонца? Гэты час роўны 365 суткам 5 гадзінам 48 мінутам і 46 секундам. Гэта, так званы, сонечны год. А каляндарны год мае ў сабе некаторы лік цэлых сутак: 365 або 366 дзён.

У I стагоддзі да нашай эры быў устаноўлен каляндар, які цяпер мы называем старым стылем. Для зручнасці было прынята, што сонечны год мае 365 дзён і 6 гадзін, г. зн. 365 1/4 сутак. Тады ж было ўстаноўлена, што тры гады будуць лічыць па 365 дзён, а кожны чацвёрты год будзе мець 366 дзён. Дадатковы дзень пачалі ўстаўляць у канцы лютага, а менавіта, 29 лютага. Такі год называецца высакосным. Дамовіліся высакоснымі гадамі лічыць тыя гады, нумары якіх дзеляцца бяз рэшты на 4. Напрыклад 1960, 1964, 1968 будуць высакоснымі.

Потым аказалася, што каляндарны час розніцца, не паспявае за сапраўдным часам, таму што ў ім год быў у сярэднім большы за сапраўдны на 11 мінут 14 секунд. За кожныя 400 гады (дакладней — за 384) гэты стары стыль адстае на 3 дні. У XVI стагоддзі гэтае адставанне складала ўжо 10 дзён. Тады было вырашана скасаваць гэтае адставанне, выкідаючы лішнія дні з каляндара. Так, 5 кастрычніка 1582 г. было прынята за 15 кастрычніка. Новы каляндар назвалі новым стылем.

Каб пазбегнуць памылкі на будучыню, тры лішнія дні, якія ў старым каляндары накапляліся за 400 гадоў ліквідавана. Было прынята 3 высакосныя гады на працягу кожнага перыяду лічыць простымі. Скасаванне высакосных гадоў было ўстаноўлена на тыя стагодднія гады, лік соцен якіх не дзеліцца без астатка на 4. Такім чынам гады 1700, 1800 і 1900 у новым каляндары не былі высакоснымі, а ў старым — яны ж засталіся высакоснымі. Таму розніца паміж гэтымі каляндарамі павялічылася на 3 дні і складае цяпер 14 дзён. У 2100 годзе гэта розніца павялічыцца яшчэ на адзін дзень.

Новы стыль таксама не зусім дакладны, але ў ім памылка на адзін дзень узнікне толькі за 300 гадоў. Практычнага значэння такая памылка, зразумела, не мае, так што можна гэтым не турбавацца.

У Польшчы новы стыль быў уведзены ў 1586 г., у Савецкім Саюзе — 14 лютага 1918 г.

[1]) Назоўнікі: Сонца, Зямля, Месяц, калі мы аб іх гаворым, як аб нябесных целах, пішуцца з вялікай літары.

Беластоцкая хроніка

1862 год

Пабудова чыгункі, якая праходзіць праз Беласток у Варшаву (даўней Пецербург — Варшава).

1862 год

Пачала выходзіць з друку «Мужыцкая Праўда».

1889 год

Пабудавана першы вадаправод у Беластоку.

1891 год

Пачаў дзейнічаць першы тэлефон у Беластоку. На працягу года дзейнічала 360 тэлефонных апаратаў.

1944 год

27 ліпеня Чырвоная Армія вызваліла Беласток ад гітлераўскай акупацыі.

1951 год

7 лістапада адкрыццё «Помніка Удзячнасці» Гераічнай Савецкай Арміі ў Беластоку.

1955 год

1 мая была адкрыта радыёстанцыя ў Беластоку.

1956 год

26.II. адбыўся I З'езд Бел. грам. - культурнага таварыства ў Польшчы.

1957 год

13.VI. адбылася першая радыёперадача на беларускай мове ў Беластоку.

Беласток. Вуліца Ліповая.

фота — В. Касакоўскі.

Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы

Беларускі народ на працягу сваёй шматвяковай гісторыі даў многа прыкладаў геpаічнай барацьбы за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне. Лепшыя сыны беларускага народа, светлым вобразам якіх з'яўляецца вялікі рэвалюцыянер — дэмакрат Кастусь Каліноўскі, заўсёды стаялі ў першых радах барацьбітоў за сацыяльны прагрэс, за нацыянальнае раўнапраўе паміж народамі. Імкненняў гэтых не задушылі ні польскія магнаты, ні царскія сатрапы.

За ажыццяўленне прынцыпаў сацыяльнай і нацыянальнай справядлівасці беларусы змагаліся з санацыйнымі ўладамі і гітлераўскімі акупантамі. У барацьбе за сацыялізм, за новы грамадскі лад яны ішлі плячо ў плячо з прагрэсіўнымі сіламі польскага, рускага і іншых народаў, разам здабываючы шлях перамог.

Частка беларускага насельніцтва пражывае ў межах польскай дзяржавы. Аднак гэта ўжо не памешчыцка - капіталістычная Польшча, а Польшча рабоча - сялянская, у якой усе грамадзяне, незалежна ад сваёй нацыянальнасці, расы і веравання, атрымалі роўныя правы ва ўсіх галінах палітычнага, гаспадарчага і культурнага жыцця. Таму ад першых дзён вызвалення беларускае насельніцтва, пражываючае ў межах Польскай Народнай Рэспублікі, актыўна ўключылася ў мірнае будаўніцтва, у працу над аднаўленнем разбуранай гаспадаркі краіны, стала цвёрда на грунце народнай улады, за якую пралівала сваю кроў.

У першыя гады народнай улады ў Польшчы сотні беларусаў аддалі сваё жыццё ў барацьбе з рэакцыйным падполлем.

Сваёй штодзённай самаахвярнай працай беларускае насельніцтва ў Польшчы змагалася і змагаецца за сацыялістычныя пераўтварэнні, за індустрыялізацыю краіны, за развіццё сельскай гаспадаркі.

Толькі ва ўмовах народнай улады беларускае насельніцтва атрымала шырокія магчымасці развіцця свайго эканамічнага і культурнага жыцця.

Аднак у першыя пасляваенныя гады былі дапушчаны пэўныя памылкі ў ажыццяўленні нацыянальнай палітыкі ў Польшчы. Прынялася фальшывая фраза аб тым, што Польшча з'яўляецца аднанацыянальнай дзяржавай.

XX З'езд КПСС, які стаў паваротным пунктам у гісторыі развіцця рабочага руху, узначаліў працэс дэмакратызацыі жыцця ва ўсіх сацыялістычных краінах. Выразам гэтага працэсу была новая, рэальная палітыка ў адносінах да нацыянальных меншасцей у Польскай Народнай Рэспубліцы. Клопаты народнай улады і партыі адносна рэалізацыі ленінскай нацыянальнай палітыкі праявіліся ў стварэнні пры ЦК Партыі, а таксама пры Ваяводскіх Камітэтах Нацыянальных Камісій, якія штодзённа вырашаюць розныя праблемы жыцця нацыянальных меншасцей у Польшчы.

Дзякуючы правільнай нацыянальнай палітыцы Польскай Аб'яднанай Рабочай Партыі і Урада, беларускае насельніцтва атрымала магчымасць стварэння сваёй грамадска - культурнай арганізацыі і матэрыяльнае забеспячэнне яе дзейнасці.

26 лютага 1956 года адбыўся ў Беластоку першы арганізацыйны З'езд, які паклікаў да жыцця Беларускае грамадска - культурнае таварыства ў Польшчы з сялібай у

Беластоку. БГ-КТ, паводле прынятага З'ездам Статута, з'яўляецца нацыянальным згуртаваннем беларусаў — грамадзян Польскай Народнай Рэспублікі, якое ў сваёй дзейнасці пад ідэйным кіраўніцтвам Польскай Аб'яднанай Рабочай Партыі імкнецца да актыўнага ўключэння беларускага насельніцтва, пражываючага ў Польшчы, у палітычнае, грамадскае, гаспадарчае і культурнае жыццё краіны.

Арганізацыйная праца Таварыства

Пакліканае да жыцця першым арганізацыйным З'ездам Таварыства не мела выпрацаванай канкрэтнай праграмы сваёй дзейнасці, не мела вопыту ў вядзенні грамадска - культурнай працы. Таму, зразумела, у дзейнасці Таварыства побач з дасягненнямі было і шмат памылак.

З'езд выбраў Галоўнае Праўленне Таварыства ў складзе 45 асоб, у тым 9-асабовы Прэзідыум. Урадуючымі ў Таварыстве асобамі былі Старшыня Аляксандр Давідзюк і Сакратар Аляксей Казёл.

Другі З'езд БГ-КТ, які адбыўся 30 сакавіка 1958 года, зрабіў глыбокі крытычны аналіз дзейнасці Таварыства. Трэба сказаць, што нягледзячы на даволі складаныя ўмовы працы, Таварыства мае паважныя дасягненні. На базе двухгадовай дзейнасці Таварыства можна было выпрацаваць напрамак далейшай працы, уставіць працу так, каб яна была як найбольш плённай. II-гі З'езд БГ-КТ паказаў вялікія перспектывы і неабмежаваныя магчымасці развіцця нашай грамадска - культурнай працы. Галоўны напрамак далейшай д ейнасці Таварыства вызначыла апрацаваная і прынятая II З'ездам ідэйна - праграмная дэкларацыя.

II-гі З'езд БГ-КТ выбраў новае Галоўнае Праўленне. Старшынёй Галоўнага Праўлення быў выбраны на II-гім З'ездзе БГ-КТ Уладзімір Станкевіч — грамадскі дзеяч, былы член КПЗБ, які за актыўны ўдзел у беларускім нацыянальна - вызваленчым руху ў міжваенным перыядзе 10 год свайго жыцця прасядзеў у санацыйных катоўнях. Сакратаром быў выбраны Віктар Швед.

Непасрэдную сувязь з беларускімі вёскамі ўтрымоўваюць і штодзённа ўмацоўваюць існуючыя ў паветах аддзелы БГ-КТ. Існуе сем аддзелаў Таварыства: у Бельску - Падляскім, Гайнаўцы, Сямяцічах, Саколцы, Міхалове, Варшаве і ў Беластоку. Працуе таксама гурток БГ-КТ у Шчэціне. Аддзелы Таварыства кіруюць гурткамі БГ-КТ у беларускіх вёсках. На Беласточчыне налічваецца звыш 40 гурткоў.

Найбольш спрыяльныя ўмовы да актыўнай дзейнасці мае Гайнаўскі Аддзел БГ-КТ, які працуе ў амаль выключна беларускім асяроддзі. Аднак гэтых умоў аддзел поўнасцю не выкарыстоўвае. Добрыя ўмовы да сваёй дзейнасці маюць і іншыя аддзелы Таварыства. Галоўнай перашкодай у выкарыстанні гэтых умоў з'яўляецца той факт, што аддзелы не змаглі яшчэ дагэтуль зацікавіць працай Таварыства і прыцягнуць да супрацоўніцтва шырэйшы актыў, і ў першую чаргу беларускіх настаўнікаў.

Спецыфічныя ўмовы да працы мае Варшаўскі Аддзел БГ-КТ, які працуе ў адарванасці ад беларускага асяроддзя. Гэты аддзел гуртуе пераважна студэнцкую моладзь, і таму яго праца ў першую чаргу накіроўваецца на забеспячэнне патрэб гэтай моладзі ў галіне беларускай навуковай і мастацкай літаратуры. Пры Варшаўскім Аддзеле Таварыства існуе багатая беларуская бібліятэка, налічваючая ўжо каля двух тысяч экземпляраў. Мае(ц)ца тут таксама вялікая колькасць гадавікоў беларускіх савецкіх газет і часопісаў. Бібліятэка карыстаецца вялікім поспехам, мае яна звыш сотні пастаянных чытачоў, якімі пераважна з'яўляецца студэнцкая моладзь.

Паважных дасягненняў дабіўся ўжо на працягу сваёй кароткай гісторыі Беластоцкі гарадскі Аддзел БГ-КТ. Аддзел арганізаваў бібліятэку, чытальню, праводзіць фільмовыя сеансы, вечарыны. Пры Беластоцкім Аддзеле ўтварылася эстрадна - інструментальная група, якая ўжо дае выступленні, а таксама курс наву·і ігры на музычных інструментах.

Па ініцыятыве Праўлення Аддзела створаны навуковы гурток, які аб'ядноўвае маладых вучоных, распрацоўваючых розныя галіны ведаў, звязаныя з эканамічным, гістарычным, мовазнаўчым і культурным жыццём беларускага насельніцтва ў Польшчы.

Толькі тады, калі ў працу Аддзелаў Таварыства ўключыцца як мага большая колькасць актыўных людзей, можна разлічваць на сапраўдны ўздым нашай грамадскай і культурна - асветнай працы. Галоўнай апорай у працы Таварыства павінны быць настаўнікі, якія часта (асабліва на вёсцы) з'яўляюцца адзінымі прадстаўнікамі беларускай інтэлігенцыі. Ад настаўнікаў можна і трэба шмат чаго спадзявацца. Яны ж прывіваюць людзям любоў да сваёй роднай мовы, нясуць асвету і культуру ў нашыя вёскі.

Культурна-асветная праца Таварыства

На Беласточчыне існуе каля 50 беларускіх самадзейных харавых, танцавальных, музычных і драматычных калектываў. Трэба сказаць, што большасць з іх арганізавана і вядзецца настаўнікамі. Таварыства звяртае асаблівую ўвагу на ўмацоўванне існуючых і арганізаванне новых мастацкіх калектываў у вёсках. Арганізуючы гурткі Таварыст

Галоўнае Праўленне БГ-КТ выбранае на II З'ездзе.
фота — А. Амільяновіч

ва ў вёсках, маецца на ўвазе, каб гэтыя гурткі заняліся ў першую чаргу мастацкай самадзейнасцю. Адначасова звяртаецца ўвага на тое, каб існуючыя мастацкія калектывы былі жывымі, каб дайшлі з беларускім жывым словам, беларускай песняй і танцам да як найбольшай колькасці людзей. Арганізаванне беларускіх мастацкіх самадзейных калектываў, штодзённая праца над павышэннем мастацкага ўзроўню гэтых калектываў, падбор адпаведнага рэпертуару — гэта надзвычай важная справа ў дзейнасці Таварыства. Жывое беларускае слова, беларуская песня, музыка, танец трапляюць у сэрца кожнага, нават зусім неадукаванага чалавека.

З існуючых на Беласточчыне беларускіх самадзейных мастацкіх калектываў найбольшая колькасць прыпадае на драмгурткі. Гэта тлумачыцца тым, што драмгурток з'яўляецца найлягчэйшай арганізацыйнай формай мастацкага калектыву.

У галіне мастацкай працы Таварыства ўжо мае чым пахваліцца. Падсумаваннем гэтай працы былі праведзеныя ў маі 1958 года павятовыя і ваяводскі агляды мастацкіх калектываў. Агляды былі найлепшым доказам, што маем многа калектываў, якія стаяць ужо на даволі высокім мастацкім узроўні.

З калектываў, якія занялі ў паветах першае месца, на ваяводскім аглядзе ў Беластоку найлепшымі аказаліся Беларускі народны калектыў песні і танца, існуючы пры Галоўным Праўленні БГ-КТ і бесканкурэнцыйнае трыё з Гарадка. Гэтыя калектывы прынялі ўдзел у арганізаваным Міністэрствам Культуры і Мастацтва канцэрце найлепшых самадзейных мастацкіх калектываў нацыянальных меншасцей у Польшчы, які адбыўся 1 чэрвеня 1958 года ў Варшаве. І тут Беларускі калектыў песні і танца з Беластока і трыё з Гарадка аказаліся бесканкурэнцыйнымі, хоць трэба сказаць, што канкурэнцыя была надзвычай моцная. Заслуга ў гэтым як кіраўніцтва калектываў, так і ўсіх удзельнікаў, якія многа папрацавалі, каб дабіцца такіх вынікаў. Беларускі народны калектыў песні і танца, а таксама трыё з Гарадка, вядомы ўжо не толькі на Беласточчыне, але ва ўсёй нашай краіне. Калектывы гэтыя пабывалі ўжо нават і за граніцай. Надзвычай сардэчна прыняла іх грамадскасць Гродна, дзе выступалі з канцэртамі ў кастрычніку 1958 года. Вельмі цёпла пісаў аб іх выступленнях друк Савецкай Беларусі.

Нажаль, не ўсе нашыя сяляне могуць пазнаёміцца з калектывам песні і танца. Вялікая колькасць удзельнікаў калектыву (каля 70 асоб) на малай сцэне не можа выступіць. Таму асаблівую ўвагу Таварыства звяртае на арганізаванне эстрадных груп, якія, налічваючы малую колькасць людзей, з'яўляюцца больш аператыўнымі, могуць выступіць на найменшай вясковай сцэне і могуць адкрыць многа самародных талентаў.

Адчуваецца недахоп культработнікаў, людзей, якія маглі б кіраваць працай мастацкіх калектываў. Прыйшлі тут з дапамогай Таварыству Міністэрства Культуры і Саюз сялянскай моладзі, арганізуючы курсы для культработнікаў у Шыбе і Супраслі. Падобныя курсы з'яўляюцца вельмі карыснымі і трэба іх праводзіць часцей.

У пашырэнні беларускай культуры сярод насельніцтва вялікае значэнне маюць арганізаваныя Таварыствам даклады на гістарычныя і літаратурныя тэмы. Гэтую надзвычай карысную форму працы трэба праводзіць на шырэйшую, чым дагэтуль мэту. Вялікую прапагандовую ролю адыгрываюць арганізаваныя па ініцыятыве Таварыства і ў выніку клопатаў Нацыянальнай Камісіі пры ЦК ПЗПР радыёперадачы, якія перадаюцца на беларускай мове два разы ў тыдзень праз Беластоцкую радыёстанцыю. Не малую ролю маюць таксама радыёперадачы на беларускай мове, каторыя перадаюцца праз мясцовыя радыёвузлы.

Беларускі Народны хор пад кіраўніцтвам Г. Зюлкоўскай у часе выступлення на ваяводскім аглядзе калектываў мастацкай самадзейнасці ў Беластоку.

фота — А. Амільяновіч

У сваёй грамадска - культурнай і асветнай працы Таварыства атрымоўвае вялікую дапамогу з боку дзяржаўных грамадскіх, культурных і асветных устаноў. Толькі цеснае супрацоўніцтва з партарганізацыямі, з радамі нарадовымі, з грамадска - культурнымі і маладзёжнымі арганізацыямі — можа быць гарантыяй хуткага маршу наперад, правільнага развіцця грамадскай і культурна - асветнай працы сярод беларускага насельніцтва ў Польшчы.

Немалую ролю ў пашырэнні беларускай культуры ў вёсках адыгрывае беларускае друкаванае слова — беларускія кніжкі і часопісы.

На Беласточчыне існуе 47 пачатковых школ з беларускай мовай навучання, у якіх вучыцца 3. 637 дзяцей і 124 школы, дзе беларуская мова выступае як прадмет, з агульнай колькасцю 5541 вучняў. Існуюць дзве сярэднія беларускія школы ў Бельску - Падляскім і ў Гайнаўцы, а таксама беларускія класы ў Педагагічным Ліцэі ў Бельску. Беларуская мова як прадмет вядзецца ў агульнаадукацыйным ліцэі ў Міхалове і ў Ліцэі Выхавацельніц дзіцячых садоў у Беластоку. Агульная колькасць дзяцей, якія навучаліся беларускай мове ва ўсіх пачатковых і сярэдніх беларускіх школах у 1957/58 навучальным годзе вынесіла 9.808 асоб.

Беларускі часопіс „Ніва"

Вялікім дапаможнікам у працы кожнай арганізацыі з'яўляецца яе

друкаваны орган. Органам Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў Польшчы з'яўляецца тыднёвік «Ніва», які выходзіць з друку ад першых дзён існавання Таварыства. Орган, зразумела, павінен адлюстроўваць дзейнасць арганізацыі і дапамагаць пашырэнню гэтай дзейнасці. Трэба сказаць, што «Ніва» адыгрывае надзвычай важную ролю ў працы Таварыства. «Ніва» з'яўляецца вялікім дапаможнікам у працы нашых грамадскіх дзеячоў, мастацкіх калектываў, настаўнікаў, школ. У школах таксама вялікую ролю адыгрывае бясплатны дадатак да «Нівы» — «Зорка». Галоўную ўвагу тыднёвік звяртае на беларускую вёску і праблемы, звязаныя з сялянскім жыццём. «Ніва» вядзе бясплатны пункт юрыдычных парад — канкрэтная дапамога сялянам, якія гэтымі парадамі вельмі шырока карыстаюцца. Шмат увагі прысвячае «Ніва» рэвалюцыйным традыцыям беларускага народа і яго братнім сувязям з польскім народам.

Раз у месяц друкуецца ў «Ніве» літаратурная старонка, якая з'яўляецца трыбунай маладых аўтараў, згуртаваных у існуючым пры рэдакцыі Беларускім Літаратурным Аб'яднанні.

Трэба сказаць, што малады журналісцкі калектыў «Нівы» набірае вопыту ў рэдакцыйнай працы, а тым самым павышае ўзровень часопіса.

Таварыства павінна дабіцца таго, каб «Ніва» стала неадлучным сябрам кожнага беларуса, пражываючага ў Польшчы.

Выдавецкая дзейнасць

Таварыства ў сваёй працы можа пахваліцца пэўнымі, хоць яшчэ вельмі скромнымі дасягненнямі ў галіне выдавецкай. Выйшлі з друку падрыхтаваныя Таварыствам беларускія календары за 1957 і 1958 гады. Маючы на ўвазе недахоп рэпертуару для драмгуртқоў, Таварыства выдала сцэнічныя творы: зборнік сцэнічных твораў, «Паўлінку» і «Прымакі» Янкі Купалы, «Пінскую Шляхту» Дуніна - Марцінкевіча і «Суд» Галубка. Неабходнай справай з'яўляецца далейшае лепшае забеспячэнне драмгурткоў сцэнічнымі матэрыяламі.

Таварыства будзе выдаваць друкам сцэнічныя творы мясцовых аўтараў, калі толькі іх узровень на гэта дазволіць, а таксама, у меру сваіх магчымасцей, будзе рабіць перадрукі некаторых п'ес, выдадзеных у БССР, калі не знойдзецца іх дастатковая колькасць на нашым кніжным рынку.

Ствараюцца магчымасці друку часопіса (альманаха), у якім будуць змяшчацца працы з розных галін ведаў членаў існуючага пры Таварыстве беларускага навуковага гуртка.

ВІКТАР ШВЕД

Сяляне — арганізуйце ў сваіх вёсках мастацкія гурткі

Нацыянальныя меншасці ў Польшчы

Нацыянальная структура насельніцтва буржуазнай Польшчы была вельмі неаднароднай. У выніку праведзенага ў інтарэсах польскіх памешчыкаў і капіталістаў захопу заходнебеларускіх і заходнеўкраінскіх зямель, у межах даваеннай польскай дзяржавы пражывалі шматмільённыя масы беларускага і украінскага насельніцтва. У вялікіх колькасцях пражывалі таксама іншыя нацыянальныя меншасці — яўрэі, немцы, рускія, літоўцы, чэхі, славакі і іншыя. Агульная колькасць жыхароў непольскай нацыянальнасці складала каля 40 прац. усяго насельніцтва даваеннай Польшчы.

Нацыянальная палітыка санацыйнага рэжыму была накіравана на распальванне розні і варожасці паміж працоўнымі масамі польскай і непольскай нацыянальнасцей. Такім чынам буржуазія імкнулася разбіць салідарнасць працоўных мас у іх супольнай барацьбе за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне.

У адносінах да беларускага, украінскага і літоўскага насельніцтва палітыка санацыйнага рэжыму супадала з каланіяльнымі інтарэсамі польскіх памешчыкаў на т. зв. «Усходніх Крэсах». Была гэта палітыка жорсткай эканамічнай эксплуатацыі і праследавання беларускага, украінскага і літоўскага насельніцтва за іх імкненні ў напрамку развіцця асветы на роднай мове і разгортвання культурнай працы. Санацыйны рэжым ліквідаваў беларускія і іншыя меншасныя школы, бібліятэкі, праводзіў частыя канфіскацыі газет і часопісаў, а таксама тармазіў усе спробы развіцця іншых форм культурнай дзейнасці.

У выніку другой сусветнай вайны карэнным чынам змянілася нацыянальная структура насельніцтва Польшчы. Заходняя Беларусь і Заходняя Украіна ўз'ядналіся з Беларускай і Украінскай ССР. Былі вернуты Літоўскай ССР усходне-літоўскія землі з гістарычнай сталіцай Літвы горадам Вільнюс. Паводле дзяржаўнага дагавору паміж Польшчай і Чэхаславакіяй наступіла карэктура польска - чэхаславацкай граніцы. Былі вернуты Польшчы яе гістарычныя заходнія і паўночныя землі над Одрай і Балтыкай. Да таго трэба дадаць факт варварскага вынішчэння гітлераўскімі захопнікамі пераважнай часткі яўрэйскага насельніцтва ў Польшчы.

Усе гэтыя фактары мелі вялікі ўплыў на фарміраванне нацыянальнага складу насельніцтва польскай народнай дзяржавы. Як прадстаўляецца нацыянальная структура насельніцтва Польскай Народнай

Рэспубліцы ў цяперашні час? Якая колькасць насельніцтва няпольскай нацыянальнасці пражывае на тэрыторыі ПНР?

Адказ на гэтыя пытанні даюць наступныя статыстычныя даныя:

Нацыянальныя меншасці

(ацэнка)

Беларусы	—	200.000 жыхароў
Украінцы	—	200.000 жыхароў
Яўрэі	—	40.000 жыхароў
Славакі	—	20.000 жыхароў
Цыганы	—	15.000 жыхароў
Літоўцы	—	10.000 жыхароў
Чэхі	—	5.000 жыхароў
Немцы	—	4.000 жыхароў

Акрамя таго на тэрыторыі Польшчы пражываюць групы рускіх, грэкаў, македонцаў і іншых нацыянальнасцей.

Агульная колькасць насельніцтва няпольскай нацыянальнасці складае ў цяперашні час больш паловы мільёна чалавек. У адносінах да ўсяго насельніцтва Польскай Народнай Рэспублікі (28,5 млн. чалавек) нацыянальныя меншасці складаюць толькі каля 2 прац. Аднак нацыянальнае пытанне ва ўмовах народнай улады нельга мерыць толькі колькасцямі наказчыкамі.

Кіруючыся прынцыпамі пралетарскага інтэрнацыяналізма, Польская Аб'яднаная Рабочая партыя і ўрад П.Н.Р. гарантуюць усім грамадзянам поўнае права і магчымасць на нацыянальнае самавызначэнне. Аб гэтым гавораць наш усенародны закон — Канстытуцыя П.Н.Р. у 69 артыкуле:

1. *Грамадзяне Польскай Народнай Рэспублікі незалежна ад нацыянальнасці, расы і веравызнання маюць роўныя правы ва ўсіх галінах дзяржаўнага, палітычнага, гаспадарчага і культурнага жыцця. Парушэнне гэтага прынцыпу шляхам устанаўлення якіх-небудзь прамых ці ўскосных прывілеяў, або абмежаванне ў правах з увагі на нацыянальнасць, расу ці веравызнанне падлягае пакаранню.*
2. *Распаўсюджванне нянавісці або пагарды, выклікванне непрыязні або зневажанне чалавека па прычыне нацыянальнай, расавай ці рэлігійнай рознасці забаронена.*

Гэтыя канстытуцыйныя прынцыпы ажыццяўляюцца партыяй і ўрадам шляхам стварэння ўмоў усебаковага развіцця асветы і культуры на роднай мове сярод усіх нацыянальнасцей, пражываючых у нашай краіне. Сённяшнія адносіны да нацыянальных меншасцей з'яўляюцца выразам імкнення да выхавання ўсяго грамадства ў духу пралетарскага інтэрнацыяналізма, у духу дружбы і ўзаемнай пашаны.

Доказам раўнапраўнага палітычнага і грамадскага становішча нацыянальных меншасцей у ПНР, доказам поўнага давер'я да народнай улады з'яўляюцца праведзеныя ў лютым 1958 года выбары дэпутатаў (радных) у органы народнай улады — Рады Нарадовыя. Сёння па ўсёй краіне ў радах нарадовых працуюць 3.000 радных — прадстаўнікоў нацыянальных меншасцей, у тым ліку — 1.456 беларусаў, 607 украінцаў, 66 літоўцаў і інш.

З году ў год расце і ўмацоўваецца еднасць працоўных Польскай Народнай Рэспублікі, незалежна ад іх нацыянальнасці. Штораз шырэй прадстаўнікі нацыянальных меншасцей уключаюцца ў працу розных палітычных і грамадскіх арганізацый, сельскагаспадарчых гурткоў, маладзёжных арганізацый і г. д.

Культурна - асветная праца сярод нацыянальных меншасцей пабач развіцця школьніцтва на роднай мове з'яўляецца адным з галоўных элементаў ажыццяўлення прынцыпу раўнапраўя сярод усіх грамадзян нашай дзяржавы, незалежна ад іх нацыянальнай прыналежнасці. Доказам гэтага з'яўляецца дапамога партыі і ўрада ПНР у арганізаванні грамадска - культурных таварыстваў — Беларускага, Украінскага, Рускага, Літоўскага, Яўрэйскага, Чэхаў і Славакаў, а таксама Нямецкага і Грэцкага.

Кожная нацыянальная меншасць у ПНР мае сваю спецыфіку, культурныя асаблівасці, розныя гістарычныя ўмовы ўплывалі на фарміраванне культурнага ўзроўню паасобных нацыянальных груп. У сваёй культурна - асветнай дзейнасці нацыянальныя меншасці знаёмяцца з гісторыяй сваіх народаў з багатымі традыцыямі супольнай з польскім народам барацьбы за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне. Кожная нацыянальная група ў Польшчы мае свае гурткі мастацкай самадзейнасці, знаёміць таксама польскае насельніцтва з сваёй культурай, з прыгажосцю сваёй песні і паэзіі.

Яркім праяўленнем дасягненняў у развіцці культурнай працы сярод нацыянальных меншасцей была арганізаваная ў 1958 годзе ў Варшаве выстаўка народнай творчасці, а таксама канцэрт найлепшых беларускіх, украінскіх, літоўскіх, рускіх, яўрэйскіх і славацкіх калектываў песні і танца.

Ніжэй прыводзяцца важнейшыя даныя, якія характарызуюць развіццё грамадска - культурнай дзейнасці паасобных нацыянальных Таварыстваў у Польскай Народнай Рэспубліцы.

Украінскае грамадска-культурнае таварыства

(Українське суспільно - культурне Товариство — УСКТ).

УСКТ было арганізавана ў 1956 годзе. Галоўнае Праўленне знаходзіцца ў Варшаве.

УСКТ мае 8 ваяводскіх аддзелаў (Люблін, Жэшув, Ольштын, Гданьск, Шчэцін, Кашалін, Зелёна - Гура і Вроцлаў), якія раздзяляюцца на 74 павятовыя аддзелы. Ва ўсёй ПНР знаходзіцца 270 гурткоў УСКТ.

Хор варшаўскага гуртка ГП УГ-КТ.

Паводле стану на канец 1957/58 навучальнага года ў ПНР налічвалася 8 школ з украінскай мовай навучання, у якіх вучылася 279 дзяцей, а таксама 142 школы з украінскай мовай як прадмет, у якіх вучылася 2.377 дзяцей.

У Бартошыцах (Ольштынскае ваяводства) існуе Педагагічны ліцэй, які рыхтуе настаўнікаў для выкладання украінскай мовы. Акрамя таго, пры Варшаўскім Універсітэце існуе кафедра украінскай філалогіі, а пры Завочнай Настаўніцкай Студыі ў Шчэціне — секцыя украінскай філалогіі.

УСКТ мае у мясцовасцях, дзе пражывае украінскае насельніцтва, 50 гурткоў мастацкай самадзейнасці, у тым ліку асаблівай ўвагі заслугоўваюць харавыя і танцавальныя калектывы ў Любліне, Вроцлаве, Кашаліне Шчэціне, Гданьску і Варшаве.

УСКТ мае 16 уласных бібліятэчных пунктаў. Акрамя таго існуе 80 дзяржаўных бібліятэк, дзе знаходзяцца кнігі на украінскай мове.

Прэсавы орган УСКТ — тыднёвік «Наше Слово» з дадаткамі — «Наша Культура» і «Світанок». Для украінскага насельніцтва ў ПНР арганізаваны радыёперадачы на украінскай мове ў Любліне, Кашаліне, Вроцлаве, Шчэціне і Ольштыне.

Рускае культурна-асветнае таварыства

(Русское культурно - просветительное Общество — РКПО).

РКПО — арганізавана ў 1950 годзе. Галоўнае Праўленне знаходзіцца ў Варшаве.

РКПО мае 6 аддзелаў (Варшава, Беласток, Лодзь, Ольштын, Гданьск і Вроцлаў), пры якіх працуюць гурткі мастацкай самадзейнасці, а таксама бібліятэчныя пункты. Асаблівай ўвагі заслугоўваюць рускі лодзінскі хор «Калінка» і таксама хор у Варшаве.

У Варшаве знаходзіцца драматычны тэатр РКПО, пастаноўкі якога спаткаліся з добрай ацэнкай польскага друку.

У мясцовасцях Гронды і Аўгустоў Беластоцкага ваяводства, дзе пражываюць групы рускага насельніцтва, працуюць дзве школы з рускай мовай як прадмет.

Прэсавым органам РКПО з'яўляецца тыднёвік — «Русский Голос» з літаратурным дадаткам — «Звено»

Літоўскае грамадска-культурнае таварыства

Літоўскае Таварыства — арганізавана ў 1957 годзе. Галоўнае Праўленне знаходзіцца ў мясцовасці Пунск (Беластоцкае ваяводства).

Літоўскае Таварыства падзяляецца непасрэдна на гурткі, якія амаль поўнасцю працуюць у павеце Сэйны Беластоцкага ваяводства, дзе пражывае асноўная колькасць літоўскага насельніцтва. Акрамя таго, існуе гурток у Варшаве.

Паводле даных на канец 1957/58 года, у ПНР налічвалася 6 школ з літоўскай мовай выкладовай і 13 школ з літоўскай мовай як прадмет. Агульная колькасць вучняў у гэтых школах складала 568 чалавек. У мястэчку Сэйны існуе літоўскі агульнаадукацыйны ліцэй.

У мясцовасці Пунск працуе Літоўскі Дом Культуры, а ў вёсках павета Сэйны — гурткі мастацкай самадзейнасці. Даволі вялікую папулярнасць здабыў літоўскі народны хор з Пунска.

Хор ГП рускага культурна-асветнага таварыства ў Варшаве. фота — ЦАФ

Грамадска-культурнае таварыства чэхаў і славакаў

Таварыства чэхаў і славакаў — арганізавана ў 1957 годзе. Галоўнае Праўленне знаходзіцца ў Варшаве.

Таварыства мае свае аддзелы ў мясцовасцях Куцоў і Зелёў (Лодзінскае ваяводства), Кудова і Стшэлін (Вроцлаўскае ваяводства), а таксама ў Варшаве, Кракаве, Любліне і Лодзі. Акрамя таго існуюць аддзелы Таварыства ў Яблонцы (Арава) і Кацвіне (Спіш), на тэрыторыі якіх знаходзіцца 25 гурткоў.

У 1957/58 навучальным годзе на тэрыторыі ПНР налічвалася 28 школ з славацкай мовай навучання і 4 школы з славацкай мовай як прадмет. Агульная колькасць вучняў у гэтых школах складала 2.020 чалавек. У гэтым самым годзе працавалі дзве чэшскія школы, у якіх навучалася 52 дзяцей. У Яблонцы на Араве існуе славацкі агульнаадукацыйны ліцэй.

Грамадска - культурнае таварыства чэхаў і славакаў у Польшчы шырока разгортвае клубную дзейнасць. Да гэтай пары працуюць клубы Таварыства ў мясцовасцях Кудова (у якім, між іншым, змяшчаецца рэгіянальны рэстаран і кафэ) .Зелюв, Куцоў, Яблонка, Кацвін, а таксама ў Варшаве і Кракаве. Пры клубах працуюць чэшскія і славацкія бібліятэкі і чытальні.

У многіх мясцовасцях, дзе пражывае чэшскае і славацкае насельніцтва, разгортваецца мастацкая самадзейнасць. Працуюць харавыя і танцавальныя калектывы (Зелюв, Яблонка, Кацвін), сельскія самадзейныя драматычныя гурткі (Подвільк, Зубжыцэ, Пекельнік), самадзейны тэатр лялек (Чорна Гора) і іншыя.

У многіх мясцовасцях арганізаваны для дарослага насельніцтва курсы славацкай мовы.

Органам друку Таварыства з'яўляецца перыёдык — «Život», які выдаецца ў Варшаве.

Яўрэйскае грам.-культ. таварыства

Яўрэйскае таварыства было арганізавана ў 1948 годзе на базе існаваўшага ў першыя пасляваенныя гады т. зв. Цэнтральнага Камітэта дапамогі яўрэям. Галоўнае Праўленне знаходзіцца ў Варшаве.

Яўрэйскае таварыства мае 7 ваяводскіх аддзелаў (Варшава, Беласток, Лодзь, Кракаў, Катавіцы, Вроцлаў і Шчэцін), якія раздзяляюцца на павятовыя аддзелы.

У 1957/58 навучальным годзе на тэрыторыі ПНР налічвалася 7 школ, у якіх яўрэйская мова навучалася як прадмет. Колькасць вучняў у гэтых школах складала 1.792 чалавек.

Пры аддзелах Яўрэйскага таварыства працуюць бібліятэчныя пункты, развіваецца мастацкая самадзейнасць. Асабліва добрых вынікаў дабіліся яўрэйскія мастацкія калектывы з Вроцлава і Шчэціна.

У Варшаве працуе яўрэйскі прафесіянальны тэатр. Аб высокім мастацкім узроўні тэатра сведчыць вялікі поспех, з якім сустракаюцца пастаноўкі тэатра не толькі ў Польшчы, але і за граніцай.

Органам дрнку Таварыства з'яўляецца газета «Фолкс Штымэ». Акрамя таго выдаецца штомесячнік «Ідзішэ Шрыфтн».

Нямецкае грам.-культ. таварыства

У сувязі з выездам нямецкага насельніцтва з ПНР у Нямеччыну зменшаецца размах культурна - асветнай працы Нямецкага таварыства. Дастаткова сказаць, што ў цяперашні час на тэрыторыі ПНР засталося ўсяго 4.000 немцаў, якія пражываюць у асноўным у раёне Валбжыха і Кашаліна.

Улады Нямецкага грамадска - культурнага таварыства знаходзяцца ў Валбжыху.

У 1957/58 годзе працавалі ўсяго 18 школ з нямецкай мовай навучання з колькасцю вучняў 580 чалавек.

У Валбжыху выдаецца тыднёвік для нямецкага насельніцтва «Die Woche in Polen». У вроцлаўскай радыёстанцыі арганізаваны радыёперадачы на нямецкай мове.

Поўныя магчымасці развіцця культурна - асветнай працы атрымалі ў Народнай Польшчы таксама іншыя меншыя нацыянальныя групы, як грэкі, македонцы і цыганы.

Ю. Т

Росквіт эканомікі і культуры Савецкай Беларусі

(Да саракагоддзя БССР)

1 студзеня 1919 года быў апублікаваны Маніфест Часовага рабоча - сялянскага ўрада Беларусі аб утварэнні Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Дзень апублікавання Маніфеста і стаў днём нараджэння Беларускай ССР. Гэты гістарычны ў жыцці беларускага народа акт быў заканадаўча замацаван на Першым Усебеларускім З'ездзе Саветаў рабочых, сялянскіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў, які адбыўся ў Мінску 2—5 лютага 1919 года.

Беларускі народ пры ўзаемнай дапамозе ўсіх народаў Савецкай краіны, пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі на працягу мінулага саракагоддзя паспяхова ажыццявіў сацыялістычную індустрыялізацыю і калектывізацыю сельскай гаспадаркі, здзейсніў культурную рэвалюцыю. Нябывалага росквіту дасягнулі эканоміка, навука і культура — нацыянальныя па форме і сацыялістычныя па зместу. Узняўся матэрыяльны дабрабыт працоўных.

Вялікія эканамічныя і культурныя дасягненні беларускага народа за гады савецкай улады выклікаюць асаблівую цікавасць таму, што яшчэ некалькі дзесяткаў год таму назад на беларускай зямлі панавалі галеча і голад.

Беларусь з'яўлялася адной з адсталых ускраін царскай Расіі. У 1913 годзе на яе тэрыторыі налічвалася каля 1000 прадпрыемстваў цэнзавай прамысловасці, на якіх працавала ўсяго 38,5 тыс. рабочых. У некаторых галінах прамысловасці (ільноапрацоўчая, лесанарыхтоўчая і інш.) значную ролю адыгрываў замежны капітал. У сваёй пераважнай большасці прамысловыя прадпрыемствы Беларусі

былі дробнымі з колькасцю рабочых не больш, як 50 чалавек. На такіх прадпрыемствах працавала амаль палавіна ўсіх рабочых.

Беспрасветную карціну прадстаўляла сабой беларуская вёска. Чатыры тысячы памешчыкаў уладалі 66,5 прац. усіх зямельных угоддзяў. Напрыклад: княгіня Гогенлоэ мела 700 тысяч дзесяцін зямлі, а граф Патоцкі — 240 тысяч дзесяцін. Толькі адна трэцяя частка найгоршай зямлі прыходзілася на долю 664 тысяч сялянскіх гаспадарак. Сяляне былі задушаны адработкамі, кабальнай арэндай і ўсялякімі плацяжамі. У памешчыцкіх і кулацкіх гаспадарках працавала каля 200 тысяч батракоў. Пераважная большасць сялян не магла забяспечыць сябе хлебам, жыла ўпрогаладзь, харчуючыся мякінай, карой, лебядой, і ў лепшым выпадку бульбай. Сведчаннем поўгалоднага жыцця беларускага селяніна ў мінулым служаць назвы многіх вёсак Беларусі — Бясхлебіца, Махаеды, Караеды і г. д.

Не лепшай была доля рабочых Беларусі, якія цалкам знаходзіліся ва ўладзе капіталістаў і царскай адміністрацыі. Рабочы дзень дасягаў 13—14 гадзін, не было ніякай аховы працы. Заработная плата была надзвычай мізэрнай. Непасільная праца і жабрацкае жыццё выклікалі масавыя захворванні, прыводзілі да хуткага знясілення і вялікай смяротнасці рабочых.

Рабочыя і сяляне Беларусі пакутвалі не толькі ад надзвычай жорсткай памешчыцка - капіталістычнай эксплуатацыі, але і ад палітычнага бяспраўя і нацыянальнага прыгнёту. Царскі ўрад праследваў беларускую культуру і мову. Ён свядома трымаў працоўных у цемры і невуцтве. Звыш 80 прац. дарослага насельніцтва Беларусі было няграматных.

Вялікая Кастрычніцкая рэвалюцыя, якая адкрыла новую эру ў гісторыі чалавецтва, назаўсёды вызваліла працоўныя масы Беларусі ад сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту. З адсталай ускраіны царскай Расіі Беларусь пераўтварылася ў індустрыяльна - калгасную рэспубліку. Як і ва ўсім Савецкім Саюзе, у Беларускай ССР перамог новы грамадскі лад — сацыялізм. Назаўсёды былі ліквідаваны эксплуататарскія класы і знішчаны прычыны, якія параджалі эксплуатацыю чалавека чалавекам.

Росквіт Беларускай ССР аказваў вялікі рэвалюцыянізуючы ўплыў на працоўных Заходняй Беларусі, якія ва ўмовах страшэннага тэрору вялі на працягу дваццаці год самаадданую барацьбу супраць белапольскіх акупантаў, за сваё сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне. У 1939 годзе збыліся спадзяванні беларускага народа аб уз'яднанні ў адзінай Беларускай сацыялістычнай дзяржаве.

Але далейшая мірная стваральная праца беларускага народа была спынена 22 чэрвеня 1941 года вераломным нападам гітлераўскай Нямеччыны на Савецкі Саюз. Другая сусветная вайна прынесла беларускаму народу каласальныя бедствы і незлічоныя страты. Паводле даных камісіі па расследванню нямецка - фашысцкіх злачынстваў, гітлераўскія захопнікі знішчылі ў Беларусі 2.200 тысяч мірных жыхароў і ваеннапалонных, і каля 300 тысяч жыхароў загналі на катаржныя работы ў Нямеччыну. Яны разбурылі большасць гарадоў і вёсак, пакінуўшы без прытулку мільёны людзей, знішчылі большасць прамысловых прадпрыемстваў, разграбілі і ліквідавалі калгасы, саўгасы, МТС і культурныя ўстановы. Агульныя, толькі ўлічаныя страты, нанесеныя фашысцкімі акупантамі народнай гаспадарцы Беларусі, склалі 75 мільярдаў рублёў.

Беларускі народ праявіў сапраўды тытанічныя намаганні для таго, каб за кароткі час ліквідаваць цяжкія вынікі нямецка - фашысцкай акупацыі. Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі, пры братняй дапамозе ўсіх народаў Савецкага Саюза, беларускі народ за самы кароткі тэрмін не толькі аднавіў разбураную ворагам гаспадарку, але і дабіўся новых буйных поспехаў у развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі, навукі і культуры, у павышэнні матэрыяльнага дабрабыту працоўных.

Помнік Янку Купалу ў Радашковічах. (Скульптары: Л. і М. Робэрман)

У брацкай сям'і народаў СССР Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка за 40 год прайшла вялікі і слаўны шлях свайго развіцця. Карэнныя перамены наступілі ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі. Разгарнулася шырокае будаўніцтва новых фаб-

рык і заводаў, школ, бальніц, кінатэатраў і іншых устаноў культуры. У шырокіх маштабах праводзіліся меліярацыйныя работы. Сведчыць аб гэтым хуткі рост капітальных укладанняў у народную гаспадарку Беларускай ССР.

Капіталаўкладанні ў народную гаспадарку БССР

(у цэнах на 1.VII.1956 г.)

I.	пяцігодка	1928 — 1932	— 1.206	млн. руб.
II.	„	1933 — 1937	— 1.930	„ „
III.	„	1938 — 1941	— 3.244	„ „
IV.	„	1946 — 1950	— 7.422	„ „
V.	„	1951 — 1955	— 12.073	„ „

Асаблівая ўвага ў развіцці народнай гаспадаркі была звернута на хуткі рост індустрыялізацыі Беларусі. За параўнальна невялікі час была створана магутная сацыялістычная прамысловасць, якая стала вядучай галінай эканомікі Беларускай ССР.

Прамысловасць

За 40 год Савецкай улады вялізарных поспехаў дасягнула прамысловасць Беларусі. У 1957 годзе аб'ём прамысловай вытворчасці павялічыўся ў 24 разы ў параўнанні з 1913 годам. Цяпер у рэспубліцы выпрацоўваецца электраэнергіі ў 800 разоў, торфу здабываецца ў 400 разоў, цэменту выпрабляецца ў 16 разоў больш чым у 1913 годзе.

У пасляваенныя гады ў Беларусі побач з аднаўленнем і далейшым развіццём галін прамысловасці, якія былі раней, створаны многія новыя, важныя галіны прамысловай вытворчасці — аўтамабільная, трактарная, цукровая, выпуск падшыпнікаў, матацыклаў, веласіпедаў, швейных машын, тэлевізараў, гадзіннікаў і многія іншыя.

«Беларусь індустрыяльная» — так называе цяпер беларускі народ сваю рэспубліку. У цяперашні час Беларусь выпускае металарэзных станкоў, электраэнергіі, матацыклаў, веласіпедаў, кансерваў больш, чым уся дарэвалюцыйная Расія. Беларуская ССР займае значнае месца і ў агульнасаюзнай вытворчасці. Займаючы толькі 1 прац. тэрыторыі і 4 прац. насельніцтва СССР, Беларусь выпускае звыш 8 прац. усіх металарэзных станкоў выпускаемых у СССР, звыш 10 прац. матацыклаў, каля 16 прац. веласіпедаў, звыш 13 прац. торфу, 7 прац. аконнага шкла, 14 прац. фанеры і 11 прац. ільняных тканін.

Грузавікі МАЗ—300 прадукаваныя аўтамабільным заводам у БССР у Мінску.

Асабліва хуткімі тэмпамі развівалася машынабудаўнічая прамысловасць Беларусі. Выпускае яна машыны неабходныя для ўсіх галін народнай гаспадаркі. Станкі, аўтамабілі, трактары, матацыклы, веласіпеды, дарожныя і будаўнічыя машыны, машыны для тарфяной прамысловасці, сельскагаспадарчыя машыны, падшыпнікі, электраматоры, швейныя машыны, гадзіннікі — усё гэта выпрабляецца на прадпрыемствах Беларусі. Такія гарады як Мінск, Віцебск, Магілёў, Гомель і іншыя сталі буйнымі цэнтрамі машынабудаўнічай прамысловасці.

Шырока развілася прамысловасць будаўнічых матэрыялаў, якая забяспечвае прамысловае і жыллёвае будаўніцтва неабходнымі матэрыяламі (цэмент, шыфер, цэгла, чарапіца, шкло, зборныя жалезабетонныя канструкцыі і інш.).

Вялікае значэнне ў забеспячэнні непасрэдных патрэб насельніцтва мае лёгкая прамысловасць, якая выпрабляе розныя тканіны (баваўняныя, ільняныя, ваўняныя, шаўковыя) трыкатаж, абутак і іншыя вырабы. Шырока развінулася таксама харчовая прамысловасць Беларусі, якая выпрабляе шырокі асартымент харчовых прадуктаў.

Сённешняя Беларусь ператварылася ў буйны эканамічны раён, які адыгрывае вялікую ролю ў агульнасаюзным выпуску раду важнейшых відаў прамысловай прадукцыі.

Цяпер Беларусь вывозіць у іншыя саюзныя рэспублікі аўтамашыны, трактары, сельгасмашыны, станкі, шарыкападшыпнікі, электраматоры, матацыклы і веласіпеды, піяніна, радыёпрыёмнікі і тэлевізары ільновалакно, абутак, трыкатажныя вырабы і г. д. З іншых саюзных рэспублік Беларусь прывозіць энергетычнае абсталяванне, пракат чорных металаў, каляровыя металы, хімікаты і іншыя віды прадукцыі.

Усё больш расшыраюцца эканамічныя сувязі Беларускай ССР з зарубежнымі краінамі. Аўтамабілі, станкі, трактары і многія іншыя вырабы прамысловасці Беларусі экспартуюцца больш чым у 30 дзяржаў свету.

Па выпуску некаторых відаў прамысловай прадукцыі Беларусь абагнала многія капіталістычныя краіны. На душу насельніцтва ў БССР цяпер выпускаецца прыкладна столькі ж металарэзных станкоў, колькі ў ЗША і Англіі, і значна больш, чым у Францыі і Японіі. Па выпуску грузавых аўтамашын Беларусь абагнала Аўстрыю, Швецыю, Данію; а трактараў — Італію і Аўстрыю.

У выніку сацыялістычнай індустрыялізацыі Беларусі наступілі глыбокія перамены ва ўсіх галінах яе гаспадаркі. Беларускі паэт К. Кіраенка выразіў гэтыя перамены ў сваім вершы:

Не завіце маю рэспубліку
Краінай цёмных лясоў!
Паглядзіце —
Над ёю свецяцца
Агні завадскіх карпусоў.
Не завіце маю рэспубліку
Краінай ціхіх далін!
Паслухайце,
Як гамоняць над ёй
Галасы магутных турбін.

Велічныя перспектывы развіцця адкрываюцца перад прамысловасцю БССР у 1959 — 1965 гадах. Выпуск валавой прадукцыі ўзрасце за гэты перыяд у 1,8 раза.

Асабліва хуткімі тэмпамі будуць развівацца энергетычная, машынабудаўнічая, хімічная, паліўная прамысловасць, прамысловасць будаўнічых матэрыялаў і іншыя галіны цяжкай прамысловасці. У Беларусі будуць пабудаваны такія буйныя прадпрыемствы, як: Васілевіцкая ДРЭС, Бярозаўская ДРЭС, нафтаперапрацоўчы завод у Полацку, Старобінскі калійны камбінат і іншыя буйныя прадпрыемствы хімічнай, а таксама электратэхнічнай, лёгкай і харчавой прамысловасці.

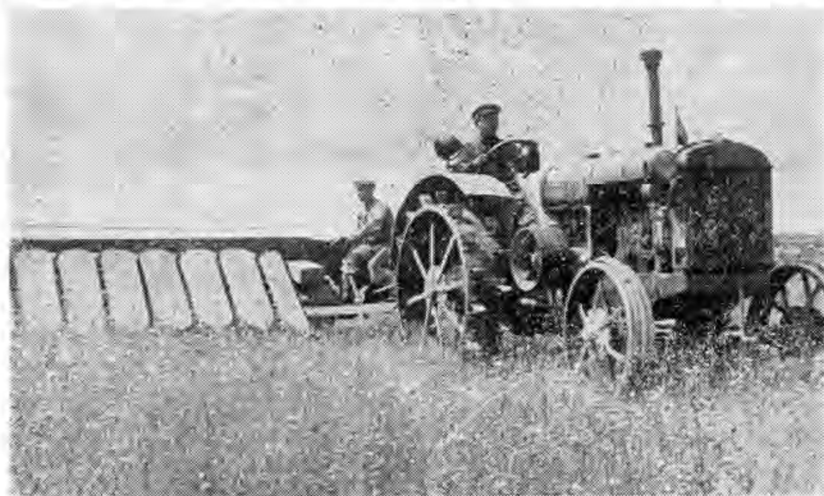
Сельская гаспадарка

Сельская гаспадарка Беларусі прадстаўляе сабой буйную механізаваную вытворчасць. У рэспубліцы цяпер ёсць 4,023 калгасы і 165 саўгасаў. На беларускіх палях цяпер працуюць 44 тысячы трактараў (у 15-сільным вылічэнні), 11 тысяч камбайнаў і дзесяткі тысяч іншых сельскагаспадарчых машын.

З года ў год у Беларусі разшыраюцца пасяўныя плошчы, ўмацоўваецца гаспадарка калгасаў, павышаецца ўзровень сельскагаспадарчай вытворчасці. У 1957 годзе пасяўныя плошчы дасягнулі 5,4 млн. гектараў г. зн. амаль на мільён гектараў больш чым да рэвалюцыі. За гэты самы перыяд пасевы пшаніцы павялічыліся больш чым у два разы, тэхнічных культур — у 2,6 раза, бульбы — 1,7 і кармавых культур — у 6,3 раза..

Аб вялікіх пераменах, якія адбыліся ў сельскай гаспадарцы Беларусі за гады савецкай улады сведчаць змяненні ў структуры пасяўных плошчаў. У 1913 годзе збожжавыя культуры складалі 79,9 прац., тэхнічныя — 2,8 прац., бульба і гародніна — 13,3 прац., кармавыя — 3,5 прац. Асноўнымі збожжавымі культурамі былі азімае жыта, авёс, ячмень.

У 1957 годзе структура пасяўных плошчаў БССР прадстаўлялася ў наступным выглядзе: усе збожжавыя культуры складалі 55,9 прац., тэх-

Церабленне ільну лёнакамбайнам у калгасе імя Леніна Мінскай вобласці.

нічныя — 5,8 прац., бульба і гароднiна — 19,6 прац., кармовыя культуры—18,7 прац. З гэтага відаць, што адбыліся не толькі колькасныя, але і якасныя змены. Узрасла гатунковая база ільну, цукровых буракоў, кукурузы, лубіну, серадэлі і іншых высокадаходных культур. Павялічыліся пасевы новых, высокаўрадлівых селекцыйных сартоў сельскагаспадарчых культур.

Рэзка павялічылася таксама вытворчасць сельскагаспадарчых прадуктаў. Калі ў 1913 годзе было выраблена 33 тысячы тон ільноволокнаў, то ў 1957 годзе — 77,2 тысячы тон, бульбы сабрана амаль у тры разы больш, чым у 1913 годзе. На многа павялічыўся валавы збор пшаніцы і іншых збожжавых культур, цукровых буракоў і г. д.

Побач з павялічэннем пасяўных плошчаў і ростам ураджайнасці сельскагаспадарчых культур развівалася таксама жывёлагадоўля. Асабліва хуткі рост грамадскай жывёлагадоўлі, паляпшэнне пароднасці і павышэнне прадукцыйнасці статку наглядаецца ў калгасах і саўгасах БССР.

Адначасова з ростам пагалоўя павялічылася вытворчасць асноўных прадуктаў жывёлагадоўлі. У 1957 годзе атрымана мяса і сала (ва ўбойнай базе) 373,5 тысячы тон у параўнанні з 219 тысяч тон у 1913 годзе. За гэты самы перыяд вытворчасць малака ўзрасла з 1.429 тысяч тон да 2.561 тысяч тон.

Асабліва важнае значэнне ў развіцці ініцыятывы калгаснікаў мела ўвядзенне новага парадку планавання ў сельскай гаспадарцы. Пры новым парадку планаванне ажыццяўляецца знізу, самымі калгасамі. Выкарыстоўваючы перавагі новага парадку планавання, калгасы Беларусі з вялікай карысцю для справы пашыраюць пасевы найбольш каштоўных і высокаўраджайных культур, развіваюць найбольш выгадныя галіны жывёлагадоўлі і на гэтай аснове дабіваюцца хуткага павелічэння вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі.

Дастаткова сказаць, што ў параўнанні з 1953 годам вытворчасць збожжа ў калгасах і саўгасах Беларусі ў 1957 годзе ўзрасла на 44 прац., бульбы на 40 прац., ільнавалокнаў — у 3,5 раза, малака — у 2,7 раза, мяса (ва ўбойнай базе) — у 1,4 раза. Грашовыя даходы калгасаў за гэты ж час узраслі ў 3,5 раза. У выніку дасягнутых поспехаў ва ўздыме сельскагаспадарчай вытворчасці насельніцтва больш атрымлівае прадуктаў харчавання, а лёгкая і харчовая прамысловасць — сыравіны.

Культура

На базе поспехаў, дасягнутых у галіне прамысловасці і сельскай гаспадаркі былі створаны ўсе неабходныя ўмовы для росквіту нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зместу культуры беларускага народа.

Вялікага развіцця ў Беларусі набыла народная адукацыя. Яшчэ да вайны была ліквідавана непісьменнасць сярод дарослага насельніцтва. Беларусь пакрылася густой сеткай школ і культурна - асветных устаноў.

У 1957/58 навучальным годзе ў 12.331 агульнаадукацыйнай школе навучалася 1.224,7 тысячы дзяцей, у той час, як у дарэвалюцыйным 1914/15 годзе ў 7 682 школах навучалася ўсяго 488,6 тыс. дзяцей. Колькасць настаўнікаў у Беларусі складае цяпер каля 85 тысяч чалавек. У гарадах і сёлах паспяхова ажыццяўляецца ўсеагульная сярэдняя адукацыя.

Паслядоўнае ажыццяўленне ленінскай нацыянальнай палітыкі стварыла ўмовы навучання беларускіх дзяцей на роднай мове. Калі ва ўмовах царызма не было ніводнай школы з беларускай мовай

Беларуская Дзяржайная акадэмічная капела пад мастацкім кірайніцтвам Р. Р. Шырмы.

навучання, то ў 1955/56 годзе на агульную колькасць 11.346 школ у рэспубліцы, 10 730 школ было з беларускай мовай навучання, у якіх навучалася 930 тысяч дзяцей. Па колькасці вучняў на 10 тысяч насельніцтва Беларусь ідзе наперадзе такіх краін, як: Англія, Францыя, Італія.

У дарэвалюцыйнай Беларусі не было вышэйшых навучальных устаноў і ў зусім нязначных размерах ажыццяўлялася сярэдняя спецыяльная адукацыя. Пры савецкай уладзе створана шырокая сетка вышэйшых і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, якія з'яўляюцца трывалай базай для выхавання і падрыхтоўкі высокакваліфікаваных нацыянальных кадраў.

У цяперашні час у Беларусі працуюць, 25, вышэйшых навучальных устаноў, у якіх навучаецца 55 тысяч чалавек. Больш як 57 тысяч навучаецца ў 114 сярэдніх спецыяльных навучальных установах. У народнай гаспадарцы Беларускай ССР цяпер працуюць каля 215 тысяч спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй. У Беларускай ССР працуюць Акадэмія навук і Акадэмія сельскагаспадарчых навук, якія маюць разгалінаваную сетку навукова - даследчых інстытутаў і лабараторый.

Аб росце культуры беларускага народа сведчыць таксама густая сетка бібліятэк. У 1913 годзе на тэрыторыі Беларусі была 851 бібліятэка з 423 тысячамі экземпляраў кніг, а цяпер 7,6 тысячы бібліятэк, кніжны фонд якіх складае 22,4 млн. экземпляраў. У Беларусі працуюць каля 6 тысяч клубаў і дамоў культуры, 28 музеяў, 11 тэатраў, звыш 2 тысяч кіноўстановак і іншых устаноў культуры.

За перыяд з 1918 па 1957 год у Беларусі выдадзена больш чым 23.500 назваў кніг, тыраж якіх перавысіў 284 мільёны экземпляраў. Калі ў 1913 годзе было выдадзена на тэрыторыі Беларусі ўсяго 254 тысячы экземпляраў кніг, то ў 1957 годзе — амаль 14 мільёнаў. Цяпер у Беларусі выдаюцца 234 газеты, 54 часопісы і іншыя перыядычныя выданні агульным тыражом каля 275 мільёнаў экземпляраў у год.

За 40. год савецкай улады сапраўднага росквіту дасягнулі беларуская літаратура і мастацтва. У гэтым часе свае выдатныя творы пішуць Янка Купала і Якуб Колас. За апошнія дзесяцігоддзі ўзбагацілі беларускую літаратуру такія паэты, як: Пятрусь Броўка, Аркадзь Куляшоў, Пятрусь Глебка; празаікі — Змітрок Бядуля, Міхась Лынькоў, Іван Шамякін, Эдуард Самуйлёнак, Янка Маўр; драматургі — Кандрат Крапіва, Кузьма Чорны і іншыя. У 1939 годзе ў беларускую савецкую літаратуру ўвайшлі пісьменнікі і паэты Заходняй Беларусі — Максім Танк, Піліп Пестрак, Янка Брыль, Міхась Васілёк, Міхась Машара, Валянцін Таўлай і іншыя. Творы беларускіх пісьменнікаў займаюць дастойнае месца ў агульнасаюзнай савецкай літаратуры.

За мінулае саракагоддзе беларускі народ стварыў свой тэатр, нацыянальную оперу, сімфанічную музыку. Цяпер у Беларусі працуюць: Тэатр Оперы і Балету, Філармонія, Музычная кансерваторыя, Дзяржаўная капела пад кіраўніцтвам Р. Шырмы, Беларускі народны хор пад кіраўніцтвам Г. Цітовіча, Дзяржаўны сімфанічны аркестр, каля 30 музыкальных школ і інш.

Трывалы ўклад у беларускую музыку ўнеслі кампазітары — М. Чуркін, М. Аладаў, Е. Цікоцкі, Г. Пукст, А. Багатыроў, Г. Цітовіч і іншыя. На працягу саракагоддзя беларуская музыка ўзбагацілася многімі нацыянальнымі операмі, балетамі, сімфоніямі, санатамі, суітамі, баладамі, рамансамі, кантатамі, творамі камернай музыкі, сотнямі песняў. Вялікі ўплыў на творчасць кампазітараў мела беларуская народная творчасць

Я. Купала

Я. Колас

З. Бядуля

М. Лынькоў

К. Крапіва.

П. Глебка

П. Броўка.

М. Танк

Шырока разгарнулася мастацкая самадзейнасць, якая абняла самыя шырокія кругі беларускага народа.

Шырока развінулася беларускае выяўленчае мастацтва. Верныя прынцыпам сацыялістычнага рэалізма беларускія мастакі стварылі рад каштоўных карцін, прадстаўляючых барацьбу беларускага народа ў час рэвалюцыі і Вялікай айчыннай вайны, пейзажаў — прадстаўляючых хараство роднай прыроды, а таксама рад карцін, якія характарызуюць стваральную працу людзей горада і вёскі. За гады савецкай улады вялікую папулярнасць здабылі такія мастакі, як: Зайцаў, Ахрэмчык, Гаўрыленка, Кудрэвіч, Цвірка, Бальніцкі — Біруля, Волкаў, Ціхановіч і іншыя. Развінулася беларуская графіка, скульптура, архітэктура, створана кінематаграфія — самая маладая галіна беларускага савецкага мастацтва.

ЮРЫ ТУРОНАК

Карысна ведаць

Плямы ад дзёгцю трэба адразу ж саскрэбці нажом, пасля чаго рэч намачыць у гарачым малацэ і пакінуць на гадзіну, а потым памыць у халоднай вадзе.

*

Плямы ад іржы трэба змачыць свежым лімонным сокам, пакрыць невялікім слоем сталовай солі і пакінуць на 20 гадзін. Потым усё гэта змыць вадой.

*

Белыя плямы ад гарачых рэчаў на паліраваных сталах можна выдаляць наступным чынам: плямы націраюць кавалкам парафіну з воскам, пакрыць тонкай паперай і прыціснуць гарачым прасам. Затым трэба працерці гэтае месца мяккай суконнай тканінай. Калі пляма з першага разу не сыйдзе, паўтарыце ўсё спачатку.

*

Чарнільныя плямы з адзення можна выдаліць нашатырным спіртам або растворам пітной соды (1—2 чайныя лыжкі на шклянку вады). Для выдалення чарнільных плям выкарыстоўваюць таксама падагрэты раствор лімоннай кіслаты (5—10 грамаў на шклянку вады). Пасля выдалення плям тканіну прамываюць чыстай вадой.

*

Прадметы з бронзы лепш за ўсё ачышчаюцца шчоткай, папярэдне змочанай у вадзе, у якой варыліся гарох ці боб. Пасля чысткі рэч трэба абліць чыстай вадою і старанна выцерці мяккім ручніком.

*

Плямы на шпалерах праціраюць сухім чыстым кавалачкам тканіны і чысцяць мякішам чорнага або белага хлеба. Забруднены мякіш замяняюць свежым.

*

Плямы ад яек трэба выводзіць своечасова. Калі бялковыя рэчывы, якія ўваходзяць у састаў яек, доўга знаходзяцца на тканіне, яны пераходзяць у нераставаральныя злучэнні. Звычайна плямы ад яек выводзяць вадой з дабаўленнем нашатырнага спірту.

*

Старыя плямы можна вывесці гліцэрынам або сумессю гліцэрыны з нашатырным спіртам. Гліцэрыну падаграваюць да 35—40 градусаў, шчоткай праціраюць пляму, пакідаюць на 15—20 мінут, пасля чаго тканіну мыюць.

*

Эмаліраваныя ванны лепш за ўсё чысцяцца соллю.

*

Мармуровыя дошкі чысцяцца сумессю нягашанай вапны з мыльнай вадой. Сумесь пакідаюць на мармур на суткі.

*

Шаўковую ватнюю коўдру трэба чысціць шпанічным вотруб'ем. На забруджаную тканіну насыпаюць добра сагрэтае вотруб'е і праціраюць рукою. Калі вотруб'е стане брудным, яго трэба замяніць новым, таксама падагрэтым. Гэта можна зрабіць некалькі разоў. Пасля чысткі коўдру трэба выбіць.

*

Звараную гародніну не пакідайце ў адвары. У яго пераходзяць вітаміны і мінеральныя солі, а сама гародніна робіцца вадзяністай і нясмачнай.

*

Летам многа непрыемнасцей гаспадыням прычыняюць мураўі, якія запаўзаюць у харчовыя прадукты. Каб гэта не здаралася, краі пасуды, у якой знаходзяцца варэнне, мёд,

цукар і іншыя салодкія прадукты, змазваем алеем. Алей адпужвае мураўёў.

*

Бульбу смажаць на моцна нагрэтай патэльні і соляць пасля таго, як яна падрумяніцца з усіх бакоў.

*

Летам так прыемна выпіць халоднага ліманаду, морсу, квасу. Але як іх ахаладзіць, калі няма халадзільніка або склепа? Бутэльку з напіткам абгарніце якой-небудзь тканінай, змочанай у халоднай вадзе, і пастаўце ў міску з вадой. Вада з тканіны выпарваецца і пры гэтым вельмі паніжае тэмпературу напітку. У міску трэба, па меры выпарэння, падліваць халодную ваду.

*

Каб зрабіць шпалеры непрамакальнымі, дастаткова пакрыць іх растворам, які складаецца з адной вагавай часткі шчолаку, такой жа колькасці буры і 12 вагавых частак вады. Раствор наносіцца на шпалеры губкай а затым выдаляецца пры дапамозе мяккай шчоткі. Апрацаваныя такім чынам шпалеры можна мыць.

*

Для таго каб пачысціць вырабы са скуры і надаць ім першапачатковы бляск, трэба добра ўзбіць бялок з аднаго-двух яек і з дапамогай фланелі старанна працерці ім гэтыя вырабы. Калі скура чорнага колеру, то да бялка дабаўляюць крыху сажы.

*

Для таго каб малако ў час кіпення не падгарэла, трэба каструлю перад тым, як заліць у яе малако, змачыць халоднай вадой.

*

Карціны, маляваныя алейнымі фарбамі, ачышчаюць ватным тампонам, змочаным ва ўзбітым бялку. Пасля знішчэння забруджаных месц карціну праціраюць чыстай вільготнай тканінай.

*

Некалькі кропель шкіпінару, дабаўленых да крухмальнага раствору, аблегчаць прасаванне бялізны і перашкодзяць прыліпанню яе да праса.

*

Каб знішчыць слой зеляніны, які асядае на сценкі вазы з кветкамі, дастаткова на дно пакласці медную манету і напоўніць вазу вадой.

*

Пах ад селядцоў можна выдаліць шляхам праціранння нажоў і відэльцаў ваткай, змочанай у алеі, а пах ад цыбулі з металічных сталовых прыбораў знікае, калі працерці іх сухой сталовай соллю.

*

Не саліце сырое мяса задоўга да яго апрацоўкі, бо гэта выклікае заўчаснае выдзяленне соку, што пагаршае смакавыя якасці мяса і зніжае яго пажыўнасць.

*

Пячонка будзе вельмі смачнай, калі раней, чым смажыць, патрымаць яе 2—3 гадзіны ў малацэ.

*

Сырую пячонку, калі яе прыгатаванне трэба адкласці на нейкі час, захоўваюць, абмазваючы алеем.

*

Калі мяса смажыце ў духавой шафе, палівайце яго толькі гарачай вадой ці бульёнам. Ад халоднай вады мяса становіцца цвёрдым.

*

Мяса, нацёртае лімонам і пакінутае на адкрытым праветрываемым месцы, захоўваецца ў свежым стане некалькі дзён пры самай высокай тэмпературы.

*

Непрыемны пах нафталіну з адзення можна ліквідаваць, калі пасыпаць у шафе парашком гарчыцы.

*

Калі вы хочаце хутка астудзіць які-небудзь дэсерт, ці страву, пастаўце ў пасудзіну, напоўненую халоднай салёнай вадой.

Кутон гаспадыні

Халодны боршч

У летні час вельмі пажыўным і смачным з'яўляецца халодны боршч. Каб прыгатаваць яго, трэба ачысціць буракі, нарэзаць маленькімі кубікамі, пакласці ў каструлю і заліць вадой (з разліку 2 шклянкі на порцыю), дабавіць чайную лыжку воцату і паставіць варыць на 20—30 мінут. Гатовы адвар працадзіць і астудзіць, а буракі пакласці ў каструлю, туды ж дабавіць вараную бульбу і агуркі, нарэзаныя маленькімі кубікамі, дробна нарэзаныя яйкі і зялёную цыбулю. Перад падачай на стол у каструлю пакласці цёрты хрэн, соль, крыху цукру і гарчыцы. Усё гэта заліць бурачным адварам, дабавіць смятану і размяшаць. Пры падачы на стол пасыпаць зялёнай пятрушкай або кропам. Асобна можна падаць смятану.

На 500 грамаў буракоў — 200 грамаў бульбы, 2 свежыя агуркі, 2 яйкі, 2—3 лыжкі смятаны, крыху зялёнай цыбулі, цукру, воцату. З гэтых прадуктаў можна прыгатаваць халодны боршч на сям'ю ў 4—5 чалавек.

Торт міндальны

Да святочнага стала гаспадыня можа прыгатаваць прыгожы і смачны міндальны торт.

Яго трэба зрабіць так. Яйкі расцерці з цукрам дабяла. Асобна прыгатаваць міндаль, для чаго 400 грамаў яго прамыць, прасушыць і стаўчы ў ступцы або прапусціць праз мясарубку.

Атрыманае міндальнае цеста змяшаць з яйкамі і цукрам і ўсё разам расціраць на працягу 10—20 мінут. Затым з цеста трэба спячы дзве ляпёшкі. Для гэтага цеста раскладаюць на дзве патэльні (аднолькавага памеру), змазаныя маслам і абсыпаныя сухарамі. Патэльні ставяць у духавую шафу для выпечкі на 12—15 мінут.

Асобна прыгатаваць сметанковую масу: паўлітра смятаны ўліць у каструлю, дабавіць шклянку цукру і крыху ваніліну, паставіць на агонь і варыць, памешваючы, пакуль не загусцее (колер павінен атрымацца светлакарычневы). Пасля гэтага сметанковую масу зняць з агню, ахаладзіць і выбіць лапатачкай.

Адну ляпёшку пакласці на блюда, пакрыць слоем сметанковай масы, разраўняць і накрыць другой ляпёшкай, змазаць верх ляпёшкі сметанковай масай, абсыпаць пакрышаным, зарумяненым у духавой шафе міндалем і падаць да стала.

На 450 грамаў міндалю — 10 свежых яек, 2 шклянкі цукру, 1/2 шклянкі тоўчаных сухароў, 1/2 сталовай лыжкі масла.

Для сметанковай масы — паўлітра смятаны, адну шклянку цукру і чвэрць парашка ваніліну.

Морква ў малочным соусе

Летам можна гатаваць многа разнастайных страў са свежай гароднішы. Вельмі смачная морква ў малочным соусе. Ачышчаную моркву нарэзаць, пакласці ў каструлю, наліць крыху вады, дадаць 1/2 сталовай лыжкі масла, соль цукар, накрыць і тушыць 20—30 мінут. Падрыхтаваную такім чынам моркву асцярожна перамяшаць.

На 500 грамаў морквы патрэбна паўсталовай лыжкі мукі, 2/3 шклянкі малака, адну чайную лыжку цукру і адну сталовую лыжку масла.

Пудынг з ягад

Муку надсмажваюць у масле і заліваюць гарачым салодкім малаком. Калі маса астыне, дадаюць жаўткі, ванілін і кашу, якая папярэдне гатуецца з адвараных і працёртых праз сіта ягад. Усё гэта старанна размешваюць, дадаюць узбітыя з цукрам бялкі і выліваюць у форму, змазаную маслам. Пудынг выпякаюць у духавой шафе на працягу некалькіх мінут.

На 5 яек бярэцца паўшклянкі мукі, па няпоўнай шклянцы малака і цукру, 100 грамаў масла, паўтары шклянкі ягад і парашок ваніліну.

Сметанковыя піражныя з макам

У Міжнароднае свята жанчын парастуйце сям'ю такімі піражнымі. Вазьміце адно цэлае яйка і адзін жаўток, разатрыце дабяла з адной чвэрцю шклянкі цукру і трыма сталовымі лыжкамі растопленага масла. Няспынна памешваючы, уліце наступова шклянку смятаны. Усыпце ў гэтую масу паўтары шклянкі пшанічнай мукі, замясіце цеста і пастаўце ў халоднае месца на 1 гадзіну. Затым раскатайце ў тонкі слой, разрэжце на палоскі размерам прыкладна 6X4 сантыметры і раскладзіце на змазаную маслам патэльню.

Памыйце паўшклянкі маку, заліце кіпятком, накрыйце крышкай і пакіньце на гадзіну. Потым выкладзіце мак на сурвэтку, адцісніце і прапусціце праз мясарубку, змяшайце з яйкам і паўшклянкай цукру. Макавую масу раскладзіце роўным пластам на палоскі цеста і пячыце піражныя.

Прыгатаванне пладова-ягадных сокаў

З суніц, маліны, парэчак, вішань лёгка прыгатаваць прыемныя на смак сокі. Перш за ўсё з ягад трэба выдаліць пладаножкі і костачкі. Затым пакласці ягады ў эмаліраваную пасуду, заліць невялікай колькасцю вады і паставіць на гарачую пліту. Кіпяціць іх не трэба, а трымаць на пліце да таго часу, пакуль не зробяцца мяккімі. Пасля ахаладжэння ягады адцэджваюць і сок адціскаюць праз чыстую тканіну. Потым трэба дадаць цукровы сіроп. Для прыгатавання сіропу на 1 кілаграм цукру бяруць шклянку вады і награваюць. Крыху астыўшы сіроп уліваюць у сок (на шклянку соку паўшклянкі сіропу). Калі сок астыне, яго трэба разліць у чыстыя сухія бутэлькі і пастэрызаваць, гэта значыць бутэлькі апусціць у каструлю з цёплай вадой і падаграваць на працягу 15—20 мінут прыкладна да 70 градусаў. Затым бутэлькі шчыльна закаркаваць і заліць сургучом. Захоўваць сокі трэба ў халодным памяшканні.

Do

Sądu Powiatowego

w ....

P O W O D A

A. B. rolnika zam
we wsi N. grom. M.
przeciwko pozwanemu
C. D. rolnikowi zam.
we wsi ....

P o z e w

Wnoszę o zasądzenie na moją rzecz od C. D. 6000 zł. z 8% odsetkami od dnia wniesienia pozewu i kosztami procesu.

W razie mego niestawiennictwa do s ą d u proszę o rozpoznanie sprawy w mojej nieobecności.

U z a s a d n i e n i e

Dnia 12 stycznia 1957 r. pozwany C. D kupił u mnie konia za 7000 zł. — 1000 zł. mi zapłacił, a resztę należności zobowiązał się uiścić do dnia 1 marca 1957 r.

Mimo to do dnia dzisiejszego z zobowiązania swego nie wywiązał się.

Dowód: świadkowie 1) ....

2) ....

podpis

N.M. dnia 30 czerwca 1957 r.

Як напісаць прашэнне

Ніжэй змяшчаем два ўзоры прашэнняў. Карыстаючыся гэтымі ўзорамі можна самаму, калі зайдзе патрэба, напісаць прашэнне ў той ці іншай справе.

Do
Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej
w Białymstoku
Ref. Karno-Administracyjny

A. B. zam. we wsi N. N.
grom. Ch. pow. Augustów

P o d a n i e

Ref. Karno-Administracyjny przy Prezydium P. R. N. w Augustowie ukarał mnie grzywną w kwocie 500 zł. za niedostarczenie w terminie oznaczonym 3q zboża.

Proszę o uchylenie tego orzeczenia i uniewinnienie mnie z następujących względów:

Zboża nie dostawiłem dlatego, iż na skutek ulewnych deszczów znaczna część zbiorów została zniszczona. Od wymiaru obowiązkowych dostaw złożyłem odwołanie do Prez. G. R. N. w .... na które dotychczas odpowiedzi nie otrzymałem.

podpis

N. N dnia 1 kwietnia 1957 r.

АДРАСЫ

ВАРШАВА

Centrala Rolnicza Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska", Kopernika 30
Centralna Rada Związków Zawodowych, Kopernika 36/40
Centralny Związek Spółdzielczości Pracy, Żurawia 47
Centralna Prokuratura, Krak. Przedmieście 25
Ministerstwo Kultury i Sztuki, Krak. Przedmieście 15/17
Ministerstwo Leśnictwa, Wawelska 52/54
Ministerstwo Oświaty, al. 1 Armii WP 25
Ministerstwo Państwowych Gospodarstw Rolnych, Żurawia 21
Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, Czerniakowska 231
Ministerstwo Przemysłu Drobnego i Rzemiosła, K. Wójcika 15
Ministerstwo Przemysłu Materiałów Budowlanych, Żurawia 3/5
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, al. Ujazdowskie 7/9
Ministerstwo Rolnictwa, Krucza 37
Ministerstwo Skupu, Chocimska 28
Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego, Miodowa 6/8
Ministerstwo Zdrowia, Miodowa 15
Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, Komitet Centralny, Nowy Świat 6
Urząd Rady ministrów, al. Ujazdowskie 1/3
Akademia Sztuk Plastycznych, Krak. Przedmieście
Akademia Wychowania Fizycznego, Marymoncka 90
Politechnika Warszawska, pl. Jedności Robotniczej 1
Uniwersytet Warszawski, Krak. Przedmieście 26/28

БЕЛАСТОК

Akademia Medyczna, ul. Kilińskiego 1, tel. 55-91
Bank Inwestycyjny, ul. Sienkiewicza 40
Bank Narodowy, ul. Rynek Kościuszki 7
Bank Rolny, ul. Sienkiewicza 22
Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego, ul. M. C.-Skłodowskiej 7, tel. 54-14

Odziały Powiatowe
Białoruskiego Tawarzystwa Społeczno-Kulturalnego

Bielsk-Podlaski — ul. Kopernika
Michałowo — Dom Kultury
Hajnówka — ul. M. Buczka 12
Siemiatycze — ul. Ks. Ściegiennego
Sokółka — Miejska Rada Narodowa
Warszawa — ul. Senatorska 8

KSIĘGARNIE

„Księgarnia Dom Książki" Nr 2 ul. Sienkiewicza 24
„ „ „ Nr 3 ul. Rynek Kościuszki 11/14
„ „ „ Nr 5 ul. Sienkiewicza 22
„ „ „ Nr 6 ul. Rynek Kościuszki 30
„ „ „ Nr 18 ul. Kilińskiego 10

RÓŻNE

Hotel Miejski, ul. Lipowa 3
Muzeum Regionalne, ul. Rynek Kościuszki
Teatr im. Al. Węgierki, ul. Elektryczna 12
Wojewódzki Zarząd Rolnictwa, ul. Mickiewicza 5
Wojew. Związek Gm. Spółdzielni, ul. Sienkiewicza
Sąd Wojewódzki, ul. Curie-Skłodowskiej 5
Wojew. Szpital Gruźliczy, ul. Lenina 3/5
Szpital Wojew. im. Śniadeckiego, ul. Wojskowa 13
Szpital Wojew. Położniczo-Ginekologiczny, ul. Warszawska 15
Szpital Wojew. Zakaźny, ul. Sosnowa 5

PRASA

Redakcja tygodnika „Niwa", ul. Wesołowskiego 1
Redakcja „Gazety Białostockiej", ul. Wesołowskiego 1
Redakcja „Życia Białostockiego" ul. Wesołowskiego 1
Ekspozytura Polskiego Radia, ul. Akademicka

Змест

Цана 5 зл.